

ПРАВОСЛАВЉЕ

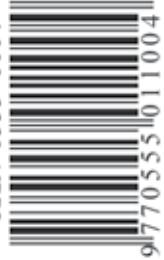
НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Број 1083 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. мај 2012. Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

9770555011004

Васкрс

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је Васкршњу Литургију 15. априла 2012. г. у Саборној цркви у Београду.

Васкршњи пријем

Поводом великог хришћанског празника Васкрсења Господњег, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј уприличио је 15. априла 2012. г. свечани пријем у Српској Патријаршији у Београду.

Васкршњи концерт

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј присуствовао је, поводом највећег хришћанског празника Васкрсења Господа Исуса Христа, 15. априла 2012. г., четвртом Васкршњем концерту београдских хорова који је, тим поводом, уприличен у Спомен-храму Светог Саве на Врачару у Београду.

У Манастиру Раковица

На Васкршњи понедељак, 16. априла 2012. г., Патријарх Српски је служио Свету Литургију у београдском Манастиру Раковица. Том приликом, Патријарху је саслуживало неколико свештеника и ћакона, а појале су монахиње ове свете обитељи. После Свете Литургије, Патријарх Иринеј је служио помен блаженопочившим српским патријарсима Павлу и Димитрију који почивају у манастирској порти.

Званичне посете

Протокол о сарадњи СПЦ и НИС-а

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј и г. Кирил Кравченко, генерални директор Нафтне индустрије Србије, потписали су 11. априла 2012. г. у Српској Патријаршији Протокол о међусобној сарадњи Српске Православне Цркве и Нафтне индустрије Србије.

Протокол предвиђа реализацију различитих активности које ће, у складу са друштвеном одговорношћу Нафтне индустрије Србије, помоћи очувању православне духовне баштине српског народа.

Канонска посета Канадској епархији

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј допутовао је у четвртак, 19. априла 2012. године, у поподневним часовима у Торонто, чиме је почела његова прва канонска посета Српској Православној Епархији канадској.

Његову Светост на аеродрому су дочекали многоbrojni српски верници предвођени свештенством Онтарија, на челу са Преосвећеним Владиком канадским Г. Георгијем као и представницима конзулатата Републике Србије у Торонту.

У седишту Епархије канадске, Манастиру Светог Преображења у Милтону надомак Торонта, после доксологије у капели Света Три Јерарха, коју је служио синђел Василије (Гавриловић), настојатељ манастира, Његову Светост поздравио је Епископ канадски Г. Георгије. Пожелевши добродошлицу Патријарху Српском, Владика га је замолио да благослови благословом Светог Саве свештенство, монаштво и верни народ Епархије канадске. После топлих поздравних речи Епископа Георгија, Патријарх српски је призвао благослов на све присутне, захваливши на љубави и добродошлици која му је указана:

„Благодарим Господу што ћемо у овом Пасхалном, Васкршњем периоду у храмовима Епархије канадске наредних дана заједно служити Свете Литургије. Ми смо један народ, и овде и тамо, иако смо физички одвојени, духовно смо заједно и једно и само тако, уз помоћ Господњу и Светог Саве, преовладаћемо проблеме које имамо и тамо и овде“, рекао је Патријарх Српски. После доксологије, у манастирском конаку послужена је вечера на којој су Владика Георгије, свештеници и чланови Епархијског савета у пријатној атмосфери упознали најдражег госта са својим најновијим остварењима.

Прослава јубилеја „Источника“ — Патријарх Српски је служио на Источни петак Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Светог Преображења, седишту Епархије канадске, уз саслужење домаћина, Епископа канадског Г. Георгија, Епископа британско-скандинавског Г. Доситеја, целокупног свештенства и монаштва источно-канадског намесништва Епархије канадске.

У препуној цркви, пред преко четири стотине верника, уз појање епархијског хора „Кир Стефан Србин“, почела је целодневна прослава славе Источника, листа и издавачке куће Епархије канадске који обележава 25 година постојања.

„Лепота православне вере огледа се у лепоти православних богослужења, прелепим црквама и манастирима са живописима и људима који својим животима сведоче тајку веру. Све ово, уверили смо се данас, имате и ви овде у Епархији канадској. Благослов почива на вама, јер сте сачували веру ваших предака: уз саслужење овога хора у овом предивном, живописаном манастирском храму, са вашим лицима која зраче побожношћу који се уподобљавају ликовима на овим фрескама, ви сте на путу да будете достојни потомци ваших предака, да Господ благослови вас и ваше потомство“, рекао је Патријарх српски Иринеј у својој беседи у цркви.

Прослава 25 година Источника обележена је Духовном академијом у згради Библиотеке и Музеја Епархије у оквиру манастирског конака. Поводом славе Источника уручена су и признања: архијерејске грамате – књижевнику Радовану Гајићу, Миломиру Главчићу и глумцима Димитрију и Ани Поробић,

док је Његова Светост уручио орден Светог Саве доbroтворки Драгани Вујасиновић Хартог из Торонта.

У Хамилтону – У суботу, 21. априла 2012. године, у Храму Светог Николе у Хамилтону, на Бартона улици, Патријарх Српски је заједно са својим домаћином Епископом канадским Г. Георгијем, Епископом британско-скандинавским Г. Доситејем, 11 свештеника и два ђакона Епархије канадске, служио Свету Архијерејску Литургију. На Литургији је одговарао хор Цркве Светог Николе, а служби је присуствовало око 200 верника из Хамилтона.

У поздравној беседи Патријарх српски је заблагодарио Господу што се овде, на примеру ове парохије, која је до усвајања заједничког Устава Српске Православне Цркве у Северној и Јужној Америци припадала Митрополији новограчаничкој, на најлепши начин показало да је болни раскол успешно превладан. „Живот у љубави и слози и јесте живот Цркве, а то се овде осећа у вашим сусретањима и богослужењима и како добро види по плодовима вашег рада“, рекао је Патријарх.

Епископ канадски, као потврду Патријархових речи и пример љубави и разумевања, подсетио је да су парохије ове Црквено-школске општине били успешни домаћини Епархијске скупштине 2011. године, те домаћини Недеље Православља, када су се у овом храму окупили представници свих Православних Цркава у Канади.

Хамилтонска ЦШО Светог Николаја међу најстаријима је у Канади – формирана је 1913. године. Са расколом 1963. од једне – настале су две црквене јединице са истим називом. Ова на улици Бартона, одвојила се од Патријаршије, док је црква на улици Неш остала верна Мајци Цркви. Стогодишњицу свог постојања обе Црквене општине дочекаће уједињење под омофором Епископа канадског.

Похваљујући рад парохијана, Патријарх српски Г. Иринеј уручио је Орден Светог Саве трећег степена сестри Миланки Зарић, почасној председници локалног Кола српских сестара, којим је, на предлог надлежног Архијереја, Владике Георгија, одликована одлуком Светог Архијерејског Синода за пола века своје жртве и љубави за Светосавску Цркву.

Саборовање за памћење – Највећа српска црква у Канади, Саборни храм Срба Светитеља у Мисисаги, западном делу Торонта, била је премала да у недељу, 22. априла 2012. г., под своје сводове прими све српске вернике који су дошли да поздраве свог духовног оца, Његову Светост Патријарха српског Г. Иринеја.

Било је то саборовање за памћење, сабрање на којем је служило шест православних архијереја. Поред Патријарха

Српског и домаћина Епископа канадског Георгија, служили су: Митрополит Сотириос, Архиепископ Грчке митрополије торонтске и егзарх целе Канаде; Архиепископ Јов, администратор Московске патријаршије у Канади; Архиепископ Натањел из Румунске америчке епархије (Америчке Православне Цркве), и Епископ Српске Православне Епархије британско-скандинавске Доситеј. Саслуживала су 22 свештеника Српске, Руске и Грчке Цркве, уз одговарање хора Цркве Срба Светитеља.

Видно ганут и бројем верника и њиховим изразима поштовања и љубави, Патријарх Српски је у очинској поруци са амвона благословио све присутне, изразио захвалност што су истрајали на светосавском путу подижући широм Канаде велелепне храмове и градећи јединство у својој саборној Цркви.

Након Свете Литургије и освећења фресака, приређен је свечани банкет за званице међу којима су, уз православне архијереје, били амбасадор Србије г. Зоран Вељић, генерални конзул Србије г. Владимир Павлов, амбасадорка Босне и Херцеговине гђа Биљана Гутић Ђелица, представници федералног и провинцијског парламента и градских власти.

Митрополит Сотириос изразио је, у име свих православних архијереја Канаде, захвалност што је био у прилици да служи са поглаваром Српске Православне Цркве и истакао изузетну улогу коју Српска Православна Епархија канадска и њен епископ имају у јачању православне вере у овој земљи.

Патријарх српски Г. Иринеј уручио је орден Светог Саве другог реда гђи Драгани Вараклић из Торонта као добротворки Цркве. Своју дарежљивост она је са својим супругом Гораном показала и овога дана, током прикупљања прилога на банкету, када су свој храм даривали са 50,000.00. канадских долара. *Извор: Епархија канадска, о. Милош Пурић (фото: М. Божовић)*

У Киченер-Ватерлоу – Патријарх српски Г. Иринеј обишао је у понедељак, 23. априла 2012. године, парохије у Ватерлоу и Киченеру.

Посета овом региону, који према последњем попису становника у Канади има процентуално највише српског жи-

вља, започео је доксологијом у Цркви Св. Ђорђа у Ватерлоу. Патријарха Иринеја, надлежног Епископа Георгија и Епископа британско-скандинавског Доситеја дочекало је око 150 верника ове парохије предвођених својим парохом,protoјерејем mr Гораном Гојковићем и председником Управног одбора Неђом Крајишником.

У свега петнаестак километара удаљеном Храму Свете Тројице у Киченеру, Патријарх Српског је, на Акатисту Светом Јовану Шангајском који се у овој богомољи служи сваког понедељка навече, дочекала препуна црква верника, њих око 1000. На Акатисту је одговарао хор Свети Роман Мелод, а поред Патријарха, двојице епископа и пароха при овој цркви, служило је и шест свештеника Епархије канадске из околних места: Мисисаге, Хамилтона, Лондона, Ватерлоа и Нијагаре.

„Немојте никада заборавити да је то што сте, у већини случајева, били приморани да напустите своја огњишта у отаџбини, значило и позив на послање. Ви овде сведочите веру православну и своју припадност Светосавској Цркви. Врло често се то заборављало и туђем свету смо показивали лице које није достојно ни незнабожаца а камоли хришћана. У ово мало дана уверио сам се да сте ви чврсти у вери и јединствени, окупљени око своје Цркве. Молим вас да наставите тим путем јединства, а то ћете постићи само ако стојите и даље уз своје свештенство и уз свог Епископа са којим сте толико тога постигли“, поручио је Патријарх Српски окупљеном стаду.

Завршетак канонске посете – У среду, 25. априла 2012. године, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј завршио је своју седмодневну посету Епархији канадској.

Радост верника у сусрету са својим духовним оцем, а са Патријархове стране очито пријатно изненађење оним што је учињено у Епархији, нарочито последњих година, била су доминантна осећања која су се прелила у речи похвале али и очинске бриге.

Званични део посете Канади, Његова Светост завршио је у уторак, 24. априла 2012. г., одласком на пријем у генерални конзулат Србије. На пријему који је организовао генерални конзулат Владимир Павлов, поред бројних српских званица и црквених великородостојника, Патријарху Српском своје поштовање изразили су целивањем његове Свете Архијерејске деснице и политички представници других православних земаља у Канади: Владимир Н. Павлов, генерални конзулат Русије, Валентин Наумеску, генерални конзулат Румуније, Иво Георгијев Мускуров, генерални конзулат Бугарске, Димитрис Аземопулос, генерални конзулат Грчке, и отправник послова украјинског конзулатата Анатолиј Олиник.

Извор: Епархија канадска

ПРАВОСЛАВЉЕ 1083

2
Активности Патријарха

5
Садржај

6
Ново сјеме Ћирило-методијевске
и светосавске просвјете
Митрополит Амфилохије (Радовић)

10
Јасеновац без истине и покајања
Славица Лазић

12
Године прећуткивања
Информативна служба Епархије бачке

14
Јерусалим: Дан сећања на жртве
холокоста
Радован Пилићовић

15
Верска права и слободе у Европи
Данко Страхић

16
Допринос Епископа Атанасија
(Јевтића) савременој литургијској
обнови у СПЦ (први део)
Протојереј-ставрофор гр В. Вукашиновић

18
Разговор са академиком
проф. др Иваном Клајном
Нико не води рачуна о језику
Славица Лазић

21
Враћање литератури –
„мисионарски императив“ Цркве
гр Ксенија Кончаревић

22
О непрекидној молитви
(Лк 18,1-8)
гр Предраг Драшковић

24
Вера као прослављање
пасхалног спасења
Јован Блајловић

26
Изолација или дијалог
Блатоје Пантелић

28
Европа, Европска Унија
и хришћанство
Милан Сијарски

30
Место и улога Цркве у развоју
информационог друштва
Президент гр Оливер Суботић

32
Учествовање лаика
у политичком животу
Владимир Марјановић

34
Дрлупта – Главаш је (још) ту
Живорад Јанковић

36
Вести из прошлости

36
Свет књиге

40
Наука, уметност, култура

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

47
Огласи

На насловној страни:
**Свечани улаз у зграду Српске
Патријаршије**

Фотографија: ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и
август двојар. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полуодушевљена 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!**

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска:
90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-471-71 Марфин банка

Далматинска 22 Београд

Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,

Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)

Account with inst: 935-9522-10

Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)

Beneficiary: RS3514500711000024015

Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони: +381 11 30-25-116

Редакција: +381 64 85-88-486

Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-85-786

Факс: +381 11 3282 588

e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција

preplata@spcrs.rs – претплата

marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и
прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs

Графичка припрема: Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А.Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.

Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље

COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ

Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Ново сјеме Ћирило-методијевске и светосавске просвјете

Митрополит Амфилохије (Радовић)

Нови српски црквени буквар је драгоцен изданак апостолског и равноапостолског, Ћирило-методијевског и немањићско-лазаревићевског стабла „ступова књижних“, какви су били наше манастирске писарнице – од Студенице и Хиландара, Грачанице и Дечана, до Раванице и Манасије.

Уочи празника Благовијести 24. марта/6. априла овог 2012. љета Господњег објављена је и у Београду представљена нова српска црквена „писменица“ – „Српски православни буквар“, у издању Издавачке куће „Светигора“ Митрополије црногорско-приморске. Десило се то стицајем околности, али символично, сасвим у крсно-васкрсном духу наступајућих празника, на саму седамдесет и прву годишњицу злочиначког бомбардовања и разарања Београда од стране њемачких нациста, у коме је, у Српској народној библиотеци, са хиљадама старих наших рукописа и штампаних књига, изгорио и изворник првог познатог печатаног српског „Буквара“ игумана Стефана од Паштровића и мниха Стефана Дечанца, сабрата манастира Грађиша, метода дечанскога код Петровца на Мору штампан у Венецији 20. маја 1597. г. Учећи дјечију азбукама српске писмености, и оним старијима, освештаним светодуховским дјелом и мученичким постојавањем Свете Солунске браће, Ђирила и Методија, и овој осавремењеној, у грубљој, вуковској обради, нови црквени буквар упућује их на правилно и лијепо писање и читање писмена Ђирилових, кроз примјере „азбуке вјере православне“ – јеванђељских стихова, црквених молита-

ва и катихетских и шире образовних штива прилагођених дјечијем узрасту. Тако је новом црквеном „писменицом“ наша Црква својој духовној дјеци још једном подарила дар достојан не само њеног Божијег и светосавског призывања, него и самог овог црквеног празника над празничним – Васкрсења Христовога, који светкујемо.

Утемељен на древним историјским темељима наше црквене просвјете, протегнутим од Охрида, преко Раса и Призrena, до Скадра и Приморја дубоко на сјевер, „од Дунава до мора Сињега“, као и на историјској окосници новије српске државности и просвјете – на Цетињу и у Београду, нови српски црквени буквар је драгоцен изданак апостолског и равноапостолског, Ћирило-методијевског и немањићско-лазаревићевског стабла „ступова књижних“, какви су били наше манастирске писарнице – од Студенице и Хиландара, Грачанице и Дечана, до Раванице и Манасије. Он је, takoђe, и нови плод и настављач дјела старијег српског штампарства – црнојевићког „Осмогласника“ са цетињског Обода, поменутог „Буквара“ игумана Стефана и инока Саве Дечанца, његовешког „Србског буквара ради учења младежи црковному и грађанској читању“ Димитрија Милаковића, испечатаног на Цетињу

1836. г., наставак и у Бечу штампаног „Горског вијенца“ на Ђириловом писму, и „Писменице сербскаго језика“ Вука Карадића.

Треба нагласити да се новим црквеним „Букваром“, по први пут у посљедњих седамдесетак година у издањима тога типа, ученицима пружа могућност упознавања и са извornим писмима наших предака, глагољицом и црквенословенском Ђирилицом, којима су исписани најзначајнији споменици старе српске и свесловенске књижевности, као и са другим важним тековинама наше православне просвјете. Притом, напоредним представљањем словних знакова старије и новије Ђирилице открива се мјера њихових сличности и природа њихових разлика, а вјероучитељу нуди могућност да их и сам дубље сагледа и разумије, и, по могућству, објасни ученику неке уочљиве везе извornог изгледа, и назива појединих писмена, небоземног стријема и облика њихових линија, и појмова наше вјере и различитих појава и предмета из живота. Предочавајући савременом српском ћаку старија српска и словенска писма, настала прилагођавањем и развијањем грчког алфавита, „Светигорин“ буквар му омогућава да се са старим писменима упозна, али ипак, не иде за тим да га научи и да их у текстовима чита, него, прије свега, да се

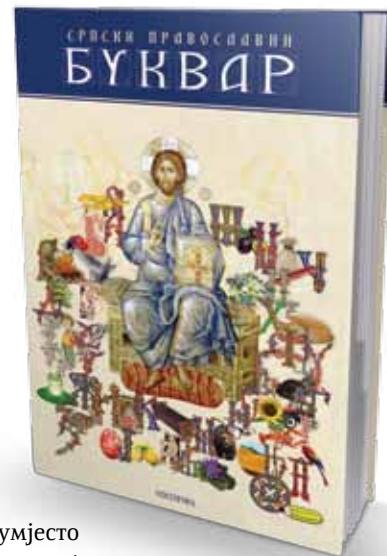
научи да их препознаје као нешто што му и самом припада, као што му припада и језик којим говори, зато што је припадало и припада вјековима његовој Цркви и његовом народу, заједно са свим оним што је њима написано.

Сврха православне писмености

Ипак, нови црквени буквар не обраћа се само малој, него и великој дјеци наше светосавске Цркве, одраслима који су систематским вишедеценијским расцрквењавањем нашег образовања остали лишени основних представа о вјери и историји своје Цркве и народа, не само у Црној Гори, него и у Србији, и у Републици Српској, као и у Скадру и Скопљу, Будимпешти, Темишвару и у расијању, где наш српски народ, духовно потомство Светога Саве исповиједа православну вјеру, језиком српским и писмом Ђириловим. Таквом својом посвећеношћу и овај „Буквар“ остаје на линији онога што је у своме спису „Сказаније о писменима“ из треће десетине 15. вијека Константин Философ Млађи, дворски писац деспота Стефана Лазаревића истакао као најдубљу сврху описмењавања дјеце и људи уопште, на начин на свој-

ствен извornом поимању хришћанског образовања као уобличавања и очишћења Божијег образа или лика у човјеку, просвјети напајању јеванђељским и светоотачким, а када су у питање словенојезичне Цркве, и посебно наша Српска, и Ћирило-методијевским и светосавским изворима. Та сврха била је и остала жеља да они који се уче, као и они који уче, „погрешним разумијевањем какогод не одступе од праве вјере Цркве и не западну у јерес“, да, замјењујући истину за полуистине, вјеру за полујверство, не заврше у проглашавању саме истине за јерес а јереси за истину, као што су у своје вријеме, пет година након Великог раскола Рима и Цариграда и послије готово два вијека живе православне Ћирило-методијевске просвјете у Далмацији, учнили учесници далматинског концила, 1059/1060 г.,¹ оцијенивши да су „готска (тј. глагољичка) писмена измишљена од стране неког јеретика Методија, који је на том словенском језику написао много лажи против учења католичке вјере“, и тако једног од двојице Свете Солунске Браће,

¹ Фома Сплитскиј, *История архиепископов Салоны и Сплита*. Москва, Индрик, 1997. стр. 48.

умјесто правовјер-ним просвјетитељем Словена, прогласили – јеретиком. И да не би, као што неки данас чине и у Србији и у Црној Гори, са прелестним уђењем, на сличан начин, послије толико вјекова нашег црквено-народног живљења и мученичког умирања, пјевања и мишљења Ђирило-методијевским и светосавским духом и стварања читаве једне узорне културе исписане Ђириловим писменима, то завјетно писмо свога народа на крају прогласили ретроградном и излишном појавом,

која само „непотребно поскупљује трошкове комуникације и услугу“?

Сврха православне писмености била је и остала, дакле, да нас одржи у „правој вјери“, ријечима уобличеној у Света Јеванђеља и апостолска предања, у догмате Васељенских Сабора и светоотачке списе и равноапостолске проповиједи, како то језгровито изражава и Синодик који читамо у Недјељу Православља, препоручујући вјечном спомену све држатеље „праве вјере“ – „оне који долазак Бога Слова у плоти исповијадају словом, уснама, срцем и умом, писањем и иконама, који вјерују и оглашавају или благовијесте ријечи – писменима, а догађаје – образима (иконама, сликама)“, користећи једној истој сврси: ријечима проповиједању, а образима (иконама) утврђењу Истине. Као што добро знамо из чувене „Жичке бесједе“ исто то остајање у „правој вјери“, потврђиваној правим дјелима чистога срца, далеко од сваког кривовјерја и нечистоте греховнене, јесте и главно завјештање Светога Саве Равноапостолнога, пастиви Божијој српскога рода и језика, која се већ пуне 793 године, у својој автокефалној Цркви, колико-толико труди да то не заборави и да предану вјеру одбрани и одржи и неокрњену преда у наслеђе потомству. У спису Константина Философа Млађег препоручивала се због тога као прва молитва, коју дјеца треба да уче, пошто науче слова, омиљена молитва Светога Саве – За милијву Светих Ошаца, којом се штите од зла и од кривог схватања вјере. На том трагу и у „Светигорином“ „Буквару“ прве молитве су вјериоповједни Символ вјере и молитва Светоме Духу, Духу Истине, чиме је наша помјесна Црква још једном потврдила да је најдубља сврха описмењавања досезање Истине и образовање Њоме, стицање чистог, часног и мудрог богочовјечанског образа по коме ћемо постати слични Господу и од Господа бити препознати као синови Божији и примљени у Његово Царство као браћа и сунасљедници Христови.

Црква као Нојев ковчег чува и бесцјен-благо језика Ћириловог

Црква Христова Православна у цјелини, па тако и наша помјесна светосавска Црква у свим временима би-

ла је и остала и биће за свој вјерни народ налик на Нојев ковчег у коме је спасено сјеме Богу угодне људско-стти у лицу праведног Ноја, његове супруге и њиховог порода, које је, сачувано од потопа, послужило за обнову човјечанства пострадалог због својих гријеха. Црква је Нојев ковчег, а када би она то престала да буде, без обзира на то шта се догађало у друштву, у политици, на свим плановима

друштвеног живота, она би престала да буде и Црква. И као што чува и све друге светиње и блага народа и народне душе, природно је да Црква чува и ову светињу и ово бесцјен-благо азбуке Ђирилове и језика Ђириловог. Када би ту светињу и то благо наша светосавска Црква изгубила, то би личило на смак свијета. Све дотле докле буде било ње, биће и овог писма, биће и ове азбуке и овог језика, а, по обећању Христовоме, Цркве ће бити до краја свијета и вијека.

Неки покушавају данас у Црној Гори, а сјутра можда и у Србији, да помијешају Цркву са оним што није Црква, са оним што представља само злоћудне израслине на тијелу нашег народног бића, духовног и интелектуалног. Настоје да те из-

раслине и ту болештину лаж-епископа и лаж-свештенства једне лажне заједнице, зване „црногорска црква“, присаједине Цркви Христовој и са њом је уједине, тврдећи да је тобоже Православна Црква разједињена, па да је сад треба ујединити, а то уједињење извршиће, на миг свјетских силника, домаћи „продавци вјере за вечеру“. Оно што није Црква, што није црковно, што није Божије, не може бити уједињено са Црквом, односно може, али само кроз покајање, кроз преумљење, кроз духовни препород и истинско и дубинско оправославље онога што је нецрквено и неправославно, само повратком „правој вјери“, у свезе саможртвене љубави Христове, „лијепоме имену

Ису-
сомом,
свједочећи да нема
другог Имена под небом даној
људима којим бисмо се мојли сласи-
ти (Дјела 4,12).

Живи свједок тога је управо и овај лијепи буквар, дивотна књига, и својим богоностојним ријечима, и богоностојним азбукама на које нас опомиње, и богоностојним сликама – посебно снимцима најљепших минијатура из рукописног блага Свете Горе и старог и новијег српског иконо-

шћен само у катихетској настави при парохијским храмовима, али се чврсто надамо да ће заживјети као приручник у настави православне вјеро-науке у Србији и Републици Српској и у расијању, не сумњајући да ће, уз Божију помоћ и вјeroучитељски труд, и он дати значајан допринос очувању душе и ума наше дјеце.

**Црква Христова у свим временима била је и биће
за свој вјерни народ налик на Нојев ковчег у коме је
слисано сјеме Богу угодне људске сили**

Сврха православне писмености била је и остала да нас одржи у „правој вјери“, ријечима уобличеној у Света Јеванђеља и апостолска предања, у дојмаше Васељенских

Сабора и светоошачке синске и равноапостолске проровиједи

Латиничење предањски православних народа и земаља

Појава новог „Српског православног буквара“ требало би да буде и подстицај да се највише установе наше помјесне Цркве најозбиљније по забаве све очигледнијим продорима латиничног писма, као и других нецрквених, па и антицрквених садржаја у освештано ћирилично српскојезично ткиво њених проповиједи, медија и администрације. То је утолико неопходније, уколико се има у виду чињеница да у наше црквене школе и, касније, у клир наше Цркве пристижу покољења све навикнутија на латиницу и са њом све сроћенија, што систематском државном и медијском присилом, што милом – инертним и лакомисленим усвајањем латиничних животних и академских садржаја модерног доба – од музике, маркетинга и администрације до науке и умјетности, форсираних злонамјерним инжењерингом људских душа постхришћанског свијета. Довољно је само завирити у православне форуме на интернету и видјети колики је број оних који се сматрају православними и расправљају о православним темама, а, по својој духовној лењости, занемарују или чак презиру предањско писмо своје Цркве, уводећи по први пут у историји српског Православља у писмено општење црквених људи туђинско писмо и туђинску терминологију, и раслабљујући тако своје биће и несвесно се и неблагодарно огрешујући о мучеништвом запечатионо црквено-историјско достојанство сопственог народа и његових Светих отаца, који ја у Христу родише и кроз вјекове рађају Јеванђељем Христовим (1Кор 4,15), од Светих Равноапостолних Ћирила и Методија и Светога Саве Немањића до Светог Владике Николаја и Преподобног Јустина Ђелијског.

Јасеновац без истине и покајања

Славица Лазић

Злочин против човечности – геноцид у коме су страдали Срби, Јевреји и Роми у комплексу јасеновачких логора смрти током Другог светског рата, обележен је 22. априла ове године на три локације у Хрватској, Републици Српској и Србији.

Јспомен подручју „Доња Градина“ код Козарске Дубице, где је обележено 67. година од пробоја последње групе логораша из јасеновачког логора парагосу који је 22. априла 2012. године служио Владика бањалучки Јефрем уз неколико стотина грађана, присуствовали су Мирко Цветковић, премијер Србије, Милорад Додик, председник РС и представници државе Израел. „Доња Градина је једно од ужасних стратишта у Европи и једна од највећих црних мрља на савести цивилизованог света тог времена, који није успео да заустави паклену машину која је на овом питомом пределу однела стотине хиљада живота“, рекао је Цветковић и додао да је Доња Градина један од националних симбола страдања на овим просторима. Том приликом откривена је плоча – што симболизује почетак радова на изгради Меморијалног центра у спомен-подручју Доња Градина.

Централна хрватска манифестација обележавања годишњице пробоја јасеновачких мученика одржана је у Спомен подручју Јасеновац, с друге стране Саве, подручју дужем од двадесет и ширем од пет километара на коме се простире јасеновачко гробље где леже остатци 730.000 Срба, преко 23.000 Јевреја и око 80.000 Рома. Председник Хрватске, Иво Јосиповић, истакао је да „у Хрватској више никада неће проћи нацистичке и усташке идеје и да је потребна ревизија уџбеника у којима није написана пунна истина о Другом светском рату, али овде су људи који могу да промене.“ Званична хрватска историографија признаје број од око 82.000 жртава руковођећи се поименичним пописом жртава, што је најгрубља манипулатија у оквиру настојања да се негира нацистичка прошлост Хрватске.

У Београду је Дан сећања на жртве холокауста и геноцида обележен полагањем венаца на Старом Сајмишту и обећањем градоначелника да ће почети изградња Музеја холокауста.

У Хрватској никада није вршена денацификација, политички, војни и клерикални врх никада није сносио последице због злочина који је починио, жртве нису признате, ни обештећене.

О Јасеновцу смо разговарали са др Момчило Павловићем и др Чедомиром Антићем.

др Момчило Павловић, директор Института за савремену историју

Јасеновац чека одговоре

Постоји ли спремност хрватског и српског државног врха да пуне истину о монструозном злочину који је почињен у систему усташких логора у НДХ добије квалификацију геноцида и буде најзад обелодањен у уџбеницима и званичној историји?

– Не. Пре неки дан хрватски званичници су у Јасеновцу само говорили о усташким злочинима. Преко Саве у Доњој Градини Срби су говорили о злочину геноцида. У Србији постоји другачија квалификација тог злочина као злочин геноцида, али некако није изграђена довољна свест нити потребна култура сећања на те жртве. Лици-тирање бројкама се наставља. Али овде није само реч о квалификацији овог злочина или о броју настрадалих. Ради се о потреби да се заједнички, на истом месту, и са искреношћу ода пошта

свим страдалим, Србима, пре свега, који су као Јевреји, убијани само зато што су Срби. А то је чинила Независна држава Хрватска, као призната држава, током Другог светског рата. Комисија хрватске Владе непосредно после рата у свом извештају наводи да је страдало између 500 и 600 хиљада људи.

Добро би било да Срби и Хрвати отворено разговарају о томе и покрену заједничка истраживања те трауматичне прошлости. Што се тиче уџбеника, посебно гимназијских у Србији мислим да је тој теми дат адекватан простор и потребне чињенице.

Према непотпуним истраживањима у логорима усташке НДХ за децу (а то је једина држава која је имала посебне логоре за децу – Сисак и Јастребарско) убијено је 42.791 српско дете, 5.737 ромске и 3.710 јеврејске деце. За што не чинимо више да расветлим ову злочиначку истину?

– Објављена је једна књига о тим стравичним злочинима, али једна књига није довољна. Потребна су систематска истраживања, како документације, тако и теренских истраживања и адекватна презентација научних резултата. Убијати невину децу је злочин над злочинима и то нормалан човек не може ни да замисли.

Усташки злочинци у војној униформи и мантији никада нису одговарали за злочине у систему логора смрти којих је било 80 на територији данашње Хрватске и БиХ. Шта морамо да учинимо данас да не би, заборављајући жртве, постали саучесници у злочину?

– Потребна су систематска и дугогодишња непристрасна истраживања

свих сегмената страдања становништва у Другом светском рату. Морамо историографски реконструисати све логоре и затворе, а кроз систем школства објашњавати узроке и последице страдања – не лицитирати бројкама већ наводити изворе првога реда о злочинима. Уопште узбилићи и држати у свести народној а не само у свести појединача или група. Наш однос према прошлости мора да буде одмерен, озбиљан, научан и доследан. Али не оптерећујући за будућност. Како то постићи то је велико питање.

гр Чедо-
мир Антић,
историчар,
истраживач
(Балканолошки
институт)

Јасеновац је важно државно и национално питање

**Могу ли се изјаве хрватског
државног врха на 67. комеморацији
жртвама логора Јасеновац 22.
априла ове године тумачити као
својеврсно извиђење и корак ка
помирењу, како то представља део
домаће штампе?**

– Позитивно је што хрватски врх уопште спомиње српски народ као највећу жртву Независне државе Хрватске. Ипак, начин на који се већинска Хрватска односи према Јасеновцу, систематска релативизација жртава геноцида над српским народом, јединствен став који раздобље НДХ препознаје као инцидент, као епизоду у иначе беспрекорној борби за независност, коначно та спремност да се у српском народу у Хрватској препозна главни кривац (јеретици, освајачи, комунисти) који и данас, када су прогнани, служе као малтер хрватског националног јединства, јасно говоре да се Хрватска није суочила са геноцидом и његовим последицама. То суочавање било би тим лакше јер не може донети штету легитимним интересима Хрватске и њене нације. Геноцид над српским народом у НДХ највећи је злочин на Балкану извршен током неколико протеклих столећа, по масовности и бестијалности он заостаје само за холокаустом. Нема оправдања за тај злочин, сигурно је да иза њега не стоји хрватски народ, али истраживања

показују да око 40% грађана Хрватске и да-
нас мисли да је тај злочин испровоциран
од стране Срба.
**Да ли је Србија
учинила
довољно да
се Јасеновац
прогласи
геноцидним
логором
смрти?**

– Наша држава нема озбиљну политичку елиту. За разлику од Хрватске, наше власти су југословенству, комунизму и данас европејству, подредиле легитимне државне и националне интересе. Кад је реч о злочинима подређени су принципи хуманости. Погледајте само однос према Хашком трибуналу и Сребреници. Свака важна одлука доношена је крајем марта. Да ли је то последица чињенице да у то време пада одлука о буџету САД и давању или ускраћивању помоћи? Јасеновац за нас више није ни државно ни национално питање. Ствар је завршена, Велике сile су помогле Хрватској да створи етнички чисту државу, Трибунал у Хагу који је злочин у Сребреници означио као геноцид, злочине у НДХ над Србима није означио на исти начин... Али исправан однос према геноциду над Србима у НДХ важан је за демократску будућност нашег народа у Србији и зато је политика наших власти недопустива. Упоредите наступе наших политичара у рецимо Јадовну са наступима хрватских и бошњачких политичара на сличним местима страдања њихових народа.

**Шта је све потребно да би се
Хрватска држава и Римокатоличка
црква суочили са злочинима
почињеним у време НДХ?**

– Нема ништа од суочавања. Пре свега, сам тај концепт је толико злоупотребљаван у политичке сврхе, посебно у случају Србије, да нисам сигуран да би тако нешто донело ишта добро. Важно је да Србија почне да се озбиљно бави овим питањем које треба да буде важан део нашег односа према Хрватској, Немачкој, Италији и Светој столици. Треба боље финансијирати Музеј геноцида и сродне пројекте, коначно доћи до што

потпунијег пописа жртава, прецизирати ова питања у наставним програмима.

**Манипулације са бројем жртава
усташких злочина и даље трају.
Може ли се десити да одлуком
великих сила Јасеновац постане
унутрашње хрватско питање са
којим Србија више нема никакве
везе, те да ова срамна игра са бројем
жртава остане неразјашњена?**

– Званичан број је и даље око 700.000 уморених, толико стоји и у музеју Јад Вашем. Ипак, никада нећемо знати тачан број. Те статистике нису вођене, Јасеновац је вероватно једини логор који је после рата донекле девастиран, обзиром да озбиљна теренска истраживања нису извршена. Попис становништва из 1931. није баш поуздан питање броја жртава остаће заувек отворено. Број који у Хрватској спомињу представља жртве познате по имени и презимену. Треба рећи да бројку од 700.000 односно 800.000 погубљених, нису измисли политичари у Београду, српски националисти или слични, већ је то податак који потиче од званичних установа оног режима који је створио СР Хрватску и дао ону политичку елиту која је овој држави донела независност и омогућила прогон српског народа. Јасеновац свакако не сме да постане унутрашње хрватско питање, мада недавни захтеви Хрватског хелсиншког одбора да буде кажњен свако ко тврди да је у Јасеновцу погинуло више људи него што се у Хрватској већује (замислите да у СР Немачкој неко буде кажњен зато што преувеличава холокауст!?!), својевремено хапшење девојке која је посетила Јадовно са грбом Србије на капи а тиме и одсуство српских народних и државних знамења у Јасеновцу и Јадовну, јасно говоре да се ради на томе да Јасеновац постане унутрашње питање.

Годишњица страдања Срба од Хортијевих нациста

Године прећуткивања

Излишно је подсећати на то да овај парастос не значи никакав реваншизам и да ми не осећамо потребу да се извињавамо унаоколо што уопште помињемо невине жртве. Ту врсту извињења не дугујемо никоме. У том контексту веома је важно знати да Рација није била тренутни експрес у јануарским данима 1942. године него кулминација понашања окупаторских власти и њихове солдатеске од првога дана њеног уласка у нашу отаџбину.

Поводом обележавања годишњице страдања српског цивилног становништва приликом уласка Хортијевих нациста у Нови Сад 1941. године, у недељу, 22. априла 2012. г., у Радничком дому у Новом Саду одржано је предавање на тему „Страдање српског цивилног становништва у Бачкој и Барањи, априла 1941. године“.

Предавање је одржао др Драго Његован, историчар, а поздравну реч упутио је Његово Преосвештенство Епископ бачки Господин др Иринеј.

Поздравна реч Владике бачког Г. Иринеја

„Часни оци, браћо и саслужитељи, драга браћо и сестре! Моје обраћање ће бити кратак поздрав свима вама у ове свете и светле васкршње дане, у дане када – не случајно – вршимо и молитвени помен за све жртве из временама страдања нашег народа, посебно за оне из времена новосадске Рације и Рације у Бачкој уопште. Те невине жртве – жртве из нашег, српског народа и из осталих народа, пре свега јеврејског – ми спомињемо и молитвено помињемо у светlostи Вaskрења Христовог и у нади на вaskрење, њихово, наше и своепште. Стога то није само тужни помен него и помен победничког и радосног карактера. Јер, никад у историји, а поготову у хришћански осмишљеној историји као историји спасења, зло није тријумфовало него је, на крају,

тријумф увек осигуран за Добро, за Христа.

Зато смо и ми вечерас сабрани овде, као што смо били сабрани и пре неколико месеци, приликом молитвеног помена на Кеју. Сви се, нажалост, као ружне, тамне сенке оних свечаних и тужних дана, сећамо и догађаја који не служе на част овоме граду, па ни нашем народу, када су наша Црква и наша Епархија били предмет бесомучних напада само зато што желе да на достојанствен начин чувају светли спомен невиних жртава. Вечерас смо у бољој позицији јер смо сами. Нисмо, истини за вољу, ни очекивали да ће било ко од званичникâ Града, или Покрајине, или државе у целини бити вечерас са нама. Овакви спомени не занимају наше званичне личности. С тим треба да смо начисто. То је чак и боља варијанта. Гора варијанта је да они некима директно сметају.

На сву срећу, има међу нама људи, верника, ентузијаста и притом озбиљних истраживача – један од њих је и наш вечерашњи предавач, професор др Драго Његован – који су благовремено осетили значај ове тематике и нису пристали да учествују у општем прећуткивању трагичних догађаја од пре седамдесет година. Професор Његован је већ неколико вредних студија и монографија посветио овој теми, а и поново је објавио заборављена документа која се односе на тај трагични период наше историје. Молитвено желим да му Бог дâ снаге и здравља да настави са радом на овој теми. Он, наравно, није једини. Има

још угледних аутора у нашој средини који се баве изучавањем ове тематике, а међу њима професор Његован заузима часно и видно место.

Наша Епархија ће и током ове године, поводом седамдесете годишњице Рације, обележавати тужне догађаје, али неће их ни убудуће заборављати, као што је сасвим природно и за очекивање. Уосталом, већ 1956. године Црквена општина новосадска је поставила крст управо у спомен жртвама са самог почетка окупације Бачке и Барање од стране Хортијевих снага. Он је сачуван до данас. Сада се налази на Алмашком гробљу. У оно време морало се, наравно, неодређено и безлично казати да је он посвећен жртвама фашизма, а ко су биле те жртве и ко су били њихови целати није се смело споменути чак, ето, ни на крсту који је подигла Црквена општина. Ипак, најважније је то што је Црквена општина и тада, упркос владајућој идеологији и њеним забранама, неговала овај часни молитвени помен и спомен.

Излишно је подсећати на то да овај паастос не значи никакав реваншизам и да ми не осећамо потребу да се извињавамо унаоколо што уопште помињемо невине жртве. Ту врсту извињења не дугујемо никоме. У том контексту веома је важно знати да Рација није била тренутни експрес у јануарским данима 1942. године него кулминација понашања окупаторских власти и њихове солдатеске од првога дана њеног уласка у нашу отаџбину. Већ у априлу 1941. године невине цивилне жртве из редова немађарског

становништва, у првом реду српског, броје се у Новом Саду на стотине, а широм Бачке и Барање на хиљаде.

О томе ћемо сада чути проверене податке од нашег цењеног предавача. То је, напомињем, предмет најновијег истраживања и најновије књиге професора Његована. Надам да ће у напорима Епархије бачке да се не препусте забораву трагични историјски догађаји и спомен на невине жртве учествовати и професор Његован, као и многи други људи, и да ћемо сви заједно, на достојан и достојанствен начин, како доликује верницима Православне Цркве и припадницима српског народа, сачувати часни мученички спомен. Хвала професору за излагање које следи, а на њега и на све вас призивам благослов Божји. Христос васкрсе!"

Парастос српским цивилима

На Алмашком гробљу у Новом Саду, у понедељак, 23. априла 2012. године, у 13 часова, одржан је парастос српским цивилима пострадалим приликом уласка Хортијевих нациста у Нови Сад априла 1941. године. Молитвени помен пред крстом који је, у спомен невиним жртвама, новосадска Црквена општина подигла 1956. године, служио је Његово Преосвештенство Епископ бачки Господин др Иринеј, уз саслужење новосадских свештеника и вернога народа.

Беседа Владике Иринеја

„Христос воскресе, браћо и сестре!

Сабрали смо се, ево, ове године, на овоме месту, пред часним Крстом на крају нашег старог Алмашког гробља, да саборно, из једних уста и једнога срца, узнесемо Господу молитву за покој душама првих жртава мађарске окупације овде у Бачкој и у Барањи, жртава које су седамдесет пуних година прећуткиване, па смо, нажалост, чак и ми, у оквиру наше Црквене општине новосадске и Епархије бачке, пропуштали прилике да их посебно поменемо.

Пажња је била усредсређена углавном на жртве Рације. Наравно, то и јесте најстрашнији злочин који се десио у Бачкој у периоду окупације од 1941.

до 1945. године, али ни оне претходне жртве, које су биле увод у жртве Рације, ни све остale жртве до краја окупације не смемо заборавити. Изражавам јавну захвалност свима онима који су врастили из заборава овај датум и саопштавам да ће убудуће, ако Бог дà, наша Епархија, заједно са Црквеном општином новосадском, увек половином априла организовати подушје за прве жртве, оне из априла 1941. године. Оне нису малобројне – само у Новом Саду њих око пет стотина, а у читавој Бачкој и Барањи и више хиљада. Наравно, што се тиче датума, он ће увек мало варирати јер ће зависити од датума Васкрса и од прописа црквеног Типика о томе када може да се врши парастос, али оријентационо, ако Бог дà, увек ће то бити у априлу, приближно половином априла.

Да наше обележавање трагичних догађаја из времена другог светског рата и молитвено спомињање часних и невиних жртава, како оних из нашег народа тако и других, јеврејских и несрпских словенских жртава из тог периода, не значи никакав реваншизам, показује и чињеница да је оне исте 1956. године када је Црквена општина новосадска подигла Спомен-крст пред којим сада стојимо, упркос тадашњој идеолошкој клими која је била против таквог обележавања, – а и до дана данашњега сведоци смо, нажалост, прећуткивања и занемаривања наших невиних жртава, – наш народ великодушно пружио уточиште Мађарима који су тражили спаса после изласка совјетских тенкова на улице мађарских градова.

Претходни српски нараштаји умели су, дакле, да разликују суседни народ као целину, с једне стране, и носиоце злочиначке идеологије и исте такве злочиначке власти, са друге стране. А управо таква, злочиначка, била је Хортијева нацистичка власт у Мађарској, са својим плановима да, пола-

зећи од безумног шовинизма, силом обнови границе од пре хиљаду година. У сваком случају, ми сматрамо својом елементарном дужношћу да се молимо Богу за невине жртве и да тиме уједно опомињемо савест свих људи добре воље да треба да чине све што до њих стоји и што је у њиховој моћи да се не понове такви трагични догађаји и ужасни злочини којима смо били изложени пре седамдесет и једну годину овде у Новом Саду и на читавом простору где наш народ живи, као што је, уосталом, и сав свет био изложен злочиначким намерама и подухватима.

Докле год још постоји сила греха у палој човечанској природи, човечанство неће бити имуно на искушења, изазове и опасности ове врсте. Зато је наша дужност да се Богу молимо за жртве, али и да бринемо, колико год је то у нашој моћи, за живе и за оне који ће доћи после нас.

Нека Бог подари Царство небеско и вечни покој онима који су на најужаснији начин страдали и за које се данас молимо, а и нама нека буде милостив и удостоји нас дара истинске вере, наде и љубави!

Христос воскресе!"

Извор: Информативна служба
Епархије бачке

Јерусалим: Дан сећања на жртве холокауста

Поимање холокауста је у свести јеврејског народа засновано на библијском искуству. Једино исправно схватање тог неописиво тешког страдања, дубоке патње и боли имплицира религиозне чињенице првог реда.

Yеморијалном комплексу Јад Вашем у Јерусалиму, посвећеном успомени на жртве холокауста, обележен је Дан успомене на мученике и јунаке холокауста под слоганом „Чувар брата мoga – јеврејска узајамна помоћ за време холокауста“. У цеој држави Израел застave су биле спуштене на пола копља, а у јавности се осећала туга у односу на све оне жртве које је јеврејски народ поднео у Другом светском рату, а од оних страдања која су му нанета од немачког нацизма и његових колаборатора. Дан Шое (јевр. „Јом Ха Шоа“) обележен је у Јад Вашему, који је уједно музеј, научни институт и меморијал, уз присуство највиших државних званичника, представника дипломатског кора, многоbroјних организација из јеврејске дијаспоре, других званица, али и понајвише оних који су преживели катастрофу погрома из разних делова Европе окупиране од немачких нациста.

Главна церемонија под заједничким покровитељством израелског Министарства дијаспоре и информација и Јад Вашема почела је увече 18. априла са постројавањем свечаног вода израелских одбрамбених снага, спуштањем заставе на пола копља и паљењем спомен-пламена од стране председавајућег Већа Јад Вашема рабина Израела Меир Лая. Пригодне родољубиве песме, вокалне и инструменталне композиције извели су водећи уметници земље и чланови војних ансамбала. Средишњи део манифестације која је промовисала сећање на проливену крв, успомену на све уморене у гасним коморама, заточенике европских гетоа и страдалнике концентрационих логора, сачињавало је симболично паљење шест бакљи које су учинили преживели из страхота холокауста, а у име шест милиона својих убијених супародника. О значају Шое и њеној фундаменталној и формативној снази за савремени Израел говорили су надахнуто, достојанствено и одговорно њихове ексе-

ленције председник Израела Шимон Перес и председник владе Бенјамин Нетанјаху. Религиозне текстове, псалме и молитве кадиша произнели су рабини Јона Мецгер и Шломо Амар. Тонови и речи јеврејске националне химне „Хатикве“ означиле су крај културно-уметничког и меморијалног програма, а свечаност је настављена сутрадан, 19. априла, полагањем венаца пред спомен-пламен од стране јеврејских организација, друштава преживелих и јеврејских ветерана покрета отпора слободољубиве Европе.

Холокауст је грчки термин из Септуагинте и односи се на појмове из пророчких књига као што су шоа и хурбан, чија се бруталност и страхота кирилометодијевским језиком исказује као „мерзост запушченија“.

Поимање холокауста је у свести јеврејског народа засновано на библијском искуству. Једино исправно схватање тог неописиво тешког страдања, дубоке патње и боли имплицира религиозне чињенице првог реда. Нацистичко „коначно решење“ за јеврејски народ, болесна жеља да се он затре и избрише са лица земље, образлагана је расистичком и дискриминаторском идеологијом, а од Хитлерових сателита на Балканском полуострву попримало је различите или једнако застрашујуће видове. У Јад Вашему испред вечног пламена који симболизује сећање на невине жртве међу именима највећих логора за масовно истребљивање јеврејског народа уписано је и име Јасеновца, места где је проливена и српска крв, а из рада израелског меморијалног комплекса православни Срби се итекако имају чему научити. Нека је вечни покој жртвама холокауста, да њихова проливена крв не буде никад препуштена забораву, а утеша свим невиним страдалницима заувек остаје наручје праоца Авраама.

Радован Пилићовић

– 1700 ГОДИНА ОД МИЛАНСКОГ ЕДИКТА –
Научни скуп о стању верских права и слобода у савременом друштву

Верска права и слободе у Европи

„Хришћанима, али и свима осталима, без изузетка,
даје се и потврђује слобода избора и следовања вере“
Милански едикт

Yусрет јубилеју седамнаест векова од доношења Миланског едикта, Хришћански културни центар и Задужбина Конрад Аденауер су, у оквиру пројекта *Религија у јавном, политичком и друштвеном сектору*, у четвртак, 26. априла 2012. године, у Београду организовали округли сто под називом: *Верска права и слободе у Европи*. Жеља организатора била је, да се поводом јубилеја акта о верској толеранцији, разговара из различитих углаша о теми верских права и слобода у Европи и Србији данас. Сматра се да је потреба за оваквом врстом разговора очигледна, с обзиром да је у Србији током полуековне комунистичке владавине религија била прогнана на маргине друштва. Повратак у јавну сферу, започет са транзицијом и демократизацијом државе и друштва, отворио је низ питања и недоумица о улози Цркве и верских заједница у друштву, о односу Цркве и државе, те о правима грађана једне секуларне државе, било да су они верујући, агностици или атеисти.

На овом скупу разговарано је са становишта права, теологије, философије, социологије, политиковоге, историје и других научних дисциплина. Учешће су узели стручњаци из верских заједница, научног и универзитетског живота и невладиних организација из Србије, Црне Горе и Босне и Херцеговине. Говорили су: мр Зоран Деврња (Православни богословски факултет, Београд), др Весна Петровић (Београдски центар за људска права), мр Душан Ракитић (Правни факултет, Београд), г. Исак Асиел (Јеврејска заједница Србије), мр Никола Б. Шарановић (правник, Црна Гора), др Нико Икић (Католички богословни факултет, Сарајево), др Сеид Халиловић (Центар за религијске науке Ком), уз модерирање др Александре Павићевић (Етнографски институт, САНУ) и др Јелене Ердељан (Филозофски факултет, Београд).

Они су дали одговоре на нека од питања и разменили идеје и мишљења о важним савременим темама.. Предмет разговора били су: однос секуларне државе према верским питањима; питање верских права и слобода у законима Европске уније и Србије; тенденције у европском законодавству у области верских права; гледишта верских заједница на питање права и слобода и сл.

Ова излагања подстакла су разговор о статусу вероучитеља у школском систему и према спољном свету (социјална заштита, банке и сл.), питању одржавања верске наставе у општи, стању средњег црквеног образовања и улоге Цркве у тој области, „проблему верских слобода у окруже-

њу, и у том смислу заточења Владике Јована у Македонији“ (ђакон Младен Шобот, уредник часописа *Православни источник*), „положаја свештенства СПЦ у Црној Гори“, (др Александар Раковић, Министарство вера и дијаспоре). Уз то је указано да „у законодавним прописима европских држава нема промена о померању из веронауке ка науци о вери или нечем другом“ (Ракитић), али да „Савет Европе предлаже државама да подстичу упоредно проучавање религија у циљу бољег разумевања различитости као најбоље превентивне сукоба (Шарановић), те да има и препорука за оснивање националних центара за борбу против секта (постоје у Француској, Британији), као и оснивање међународног координационог тела.“ Такође је констатовано да је „потребно укључивање верских вођа и стручњака у дубље проучавање проблематике савременог друштва и позиције верских заједница у њему,“ (Деврња).

Још треба поменути да је неколико говорника истакло и проблем идеологизације медијског простора у Србији и као последицу тога – необјективно извештавање о ставовима верских заједница, што отежава изградњу здравог јавног миља. Имајући и ово у виду, организатори су за јесен 2012. године најавили још два скупа из овог циклуса, јер је сталан разговор између представника различитих гледишта од суштинског значаја.

Данко Старахинић

Допринос Епископа Атанасија (Јевтића) савременој литургијској обнови у СПЦ

— ПРВИ ДЕО —

Протојереј-степаврофор гр Владимир Вукашиновић

Verba volant, scripta manent!

Век из кога смо не тако давно искорачили, одликовао је велико интересовање за проблематику *литургијског живота Цркве* и свега што из тога произилази. Наравно, да таква интересовања и настојања нису настала у двадесетом веку – она се јављају много раније, и на известан начин обележавају историјски ход Цркве кроз векове. Двадесето столеће је, у ствари, представљало период до сада најорганизованијег и најширеог бављења овом проблематиком. Она, међутим, није нестало завршетком двадесетог века – наставила се и, како ствари стоје, наставиће се и у годинама које су пред нама.

Бављење литургијским животом Цркве, интересовање за тај живот, понекад изазове мање-више бурне дебате. Једна таква дебата захватила је нашу помесну Цркву крајем прошлог века а њене последице се и дан данас осећају. У овој дебати посвећену обнови црквеног богослужбеног живота која се одвија у нашој помесној Цркви веома брзо се укључио и Епископ Атанасије херцеговачки. Његово укључивање било је органски израз вишедеценијског свештенослужитељског и богословског дела и интересовања овог Епископа и теолога.

Епископ Атанасије у овој расправи, па и полемици није само говорио. Он је у њој, првенствено, много писао и преводио, остављајући нам трајне и драгоцене смернице и путоказе правилног разумевања литургијске проблематике и благословеног и истински побожног свештенослужења Свете Литургије. Ми ћемо овде, на примерима неких од његових бројних књига и студија посвећених овој проблематици, покушати да скажемо у чему се састоји његов суштински допринос поменутој обнови.

Завршавајући приказ прве књиге *Христос: Нова Пасха – Божанствена*

Литургија: Свештенослужење, причешће, заједница Богочовечанској Тела Христовог – пре две године, на навечерје Преображења, у Требињу рекли смо и ово:

Аутор и приређивач овог Зборника обећао нам је још једну књигу сличне садржине, која би се бавила текстовима и службама друге хиљадугодишњице хришћанске историје или и теолошком анализом различитих богословско-литургијских питања проистеклих из ове проблематике. Гајимо искрену наду да ће нас њоме, и не само њоме, у најскороје време богословски обогатити и духовно обрадовати.

Ни слутили нисмо да ће се наше наде тако брзо и на такав начин испунити. Захваљујући, овим просторима несвакидашњем, стваралачком прегнућу Епископа Атанасија данас говоримо о читавом низу ових литургијолошких дела. Погледајмо их редом.

Први том овог циклуса – *Христос: Нова Пасха – Божанствена Литургија: Свештенослужење, причешће, заједница Богочовечанској Тела Христовог, Београд – Требиње* објављен је 2007. године. Овај зборник Епископа Атанасија или како га је он називао – *овा чишћанка*, обухвата две групе текстова: једну сачињавају најстарији сачувани пореци, односно устави Светих Литургија грчког и словенског говорног подручја од VIII до XVI столећа (њих 20 на броју) а другу, избор светоотачких текстова о Светој Евхаристији и богослужбеном животу Цркве од I до XIII века.

Други том, објављен такође 2007. године садржи превод *Литургије Светог Апостола Јакова братије Божије*, фототипије и преводе најстаријих и других древних словенских (чувени Хутински Службник) и српских Службника, *Поредак – Диатаксис Филофеја Цари-*

градској (који је иначе преведен у првој књизи) сада у преводу и редакцијама његових ученика Митрополита Кипријана кијевског и Патријарха Јефимија трновског. Поред тога овде доноси и изводе из канонско-правних докумената Цркве као и византијског законодавства (познату Јустинијанову 137. новелу) заједно са беседама, текстовима и студијама Отаца и теолога из друге хиљадугодишњице Цркве.

Трећи том, који је светлост дана угледао наредне 2008. године, започиње преводом *Божанствене Литургије Светог Апостола Марка*. Њој следе преводи читавог низа Службника и Архијерејских чиновника писаних и штампаних у периоду од XVII до XX века у којима су испраћене различите промене у литургијском слову и делу. Посебна пажња посвећена је истраживању историјског развоја богослужења у Византији, код Грка, Руса и Срба. Овде су додати текстови савремених теолога и литурга – А. Шмемана, Г. Флоровског, Ј. Зизуласа, Ј. Поповића и других.

Четврти том је објављен 2009. године. У њему је донета читава антологија текстова значајних богословских имена како домаћих тако и страних, међу којима је, без сваке сумње, (барем за наш богословски укус!) и најинспиративнији савремени тумач Свете Литургије који то чини у пастирском духу – Митрополит Дионисије козански. У овом тому Епископ Атанасије посебно се бави литургијским странпутницама западног хришћанства и начином на који су оне продирале код нас и утицале на формирање и развој богослужења код Срба. Овај том завршава текстовима три Свете Литургије у преводу Комисије САС (које је и Еп. Атанасије члан) којима је Владика Атанасије додао своје

драгоцене схолије – својеврсне резиме оног што је у овим књигама писао, преводио и сабирао. Посебно су занимљиве и његове *Мисли и посаги о Св Литургији – Евхаристији и причешћу*, дате у форми древнохришћанског стослова којима се завршава четврта књига.

Овакав широк и богат избор и збир текстова није случајан. О Светој Литургији, као што је познато, не можемо говорити као о неком издвојеном феномену, само на основу сачуваних богослужбених споменика, текстова рукописа или древних штампаних издања. Литургија је део шире *целине* или *обреда* коме припада, кога носи и највећим делом дефинише. Суштинско јединство обреда и окружења у коме се он врши, као и теологије наведених појава и њихових односа у савременом богословљу има аксиоматски карактер. Стога је до правилног разумевања било ког структуралног елемента одређеног литургијског обреда могуће доћи једино уколико се он посматра и анализира у ширем контексту самог обреда, у односу на остале његове саставне делове. Зато ширина Атанасијевих уредничких, преводилачким и богословствујућих захвата није ствар стила или хира него неопходни предуслов правилног – јединог могућег – разумевања све дубине литургијског живота Цркве. Примера за то има много. Најкарактеристичнији је одабир великих Отаца Мистагога које овде преводи – Максима Исповедника и Германа Цариградског (у првој) Николаја Андидског (у другој) и Николу Кавасилу и Симеона Солунског у (трећој и четвртој књизи). Њихове мистагогије су, као што је познато, најрепрезентативнији елементи литургијског обреда.

Значај ових књига Епископа Атанасија за нашу литургичку науку је огроман. Приближавање најзначајнијих древних литургијских поредака као и класичних светоотаčких коментара и тајновоћествених објашњења савременим читаоцима – на првом месту онима који ће се бавити или се већ баве светом теологијом – представља залог наде да ће они своје богословље али и своју литургијску праксу градити на поузданним темељима црквеног предањског искуства.

Шта добронамерни читалац из ових књига Епископа Атанасија може да сазна и научи? Пре свега да познавање историјског развоја богослужења може да буде од велике користи у раз-

умевању данашњих форми и облика које оно има. Затим да сва питања тзв. *литартијској стила*, односно начина вршења богослужења, евхаристијског свештенослужења, непосредно зависе од наше *литартијске визије*, односно, теологије коју имамо. Тихо или гласно читање молитава, архитектонска решења храмова, врсте олтарских преграда које постављамо, отварање и затварање двери, богослужбени језик, литургијска оријентација и низ других питања на целу са питањем редовног причешћивања Светим Тајнама, директно произилазе из литургијске теологије и праксе оних који о њима одлучују. Ниједно од тих питања није издвојен феномен и не може се анализирати засебно. Врста еклесиологије коју имамо (чак и када је нисмо свесни!) и светотајинско богословље које простира из ње директно утичу на одлуке које доносимо. То је очигледно и у овој књизи.

Литургијска теологија Епископа Атанасија, очигледна из избора текстова које наводи, преводи или их сам пише, која је, уосталом, присутна и у његовом целокупном делу и служењу почива на неколико основних принципа.

Пре свега, она извире из Предања Цркве, интегрално разумеваног и лично доживљеног. Самим тим, ово богословље одбија да апсолутизује било коју етапу у развоју литургијског живота (није се поклизнуло на искушењу антикваријалне литургиологије) и да њу и само њу назове и наметне као предањску односно исправну. Владика пише: „Не може се и не сме у живом животу Цркве, вођене и надахњиване Духом Утешитељем, апсолутизовати ни једна историјска епоха, поготову не она када је претила или, Бог зна зашто, доминирала декаденција инертности, учмалости, конзервације, стандардизације.“

Ове књиге нам на најочевиднији могући начин показује динамичку природу хришћанског богослужења. Читајући литургијске текстове који се у њима налазе ми пратимо из столећа у столеће *процес развоја закона молитве* како на његовим путевима тако и на повременим странпутницама. Учимо се једном неидолатријском посматрању *поретка* као таквог и фином осећању сапостојања непроменљивих и променљивих елемената у њему. За Епископа Атанасија пореци служе: пре свега упознавању а онда и даљем проучавању развоја Свете Литургије ... Као што се у Светој Литургији све креће напред, и

ништа није статично, јер је она израз духоносног *поретка* Цркве ка есхатолошком Царству, тако је и са самим служењем, свештенодејствовањем те небоземне богочовечанске тајне. Зато и нема и не може бити тзв. „стандардизације“ самог текста *Поретка* Литургије и поготово не једном за свака датог „статута“ текста неког службеника кодификовања свих до сад познатих „упутстава“ и „рубрика.“

Као пример за то узмимо најстарије сачуване рукописе Литургија византијског обреда, тзв. *Барберинијев кодекс* (с краја VIII века) које је Епископ Атанасије превео и објавио у првој књизи. У њима видимо да рубrike постоје у, за нас данас, незамисливо малој мери. То нам говори јасно да је литургијско дело тада било, те да у ствари и увек јесте, простор слободе у верности Духу Светом, а да у богослужењу литург, како Владика Атанасије вели: „по живом усменом предању руковођен Духом Светим служи Божанствену Литургију.“

Литургијско богословље нашег писца, и сви ови зборници, обележени су дубоком *пастирском бријом за словено стаго Христово и његово храњење* и напајање на неувенивим пољима и изворима мистичке Трпезе Господње. Овај приступ је од велике важности када је проблем литургијске обнове у питању. То се данас, за разлику од Епископа Атанасија, код неких у потпуности занемарује. Решење неког литургијског проблема увек мора да има у виду и пастирску димензију те проблематике. Ниједно богословље да би било богословљем Цркве, а поготово литургијско, не постоји само за себе, нити оно сме да представља пуку вежбу у домишљатости, која игнорише њен конкретни живот и потребе.

Ово четвротомно дело Владике Атанасије плод је, са једне стране, његовог архијатирског и научничког укључивања у токове савремене дебате посвећене обнови црквеног богослужбеног живота која се одвија у нашој помесној Цркви, а са друге, органски је израз његовог вишедеценијског свештенослужитељског и богословског стваралаштва и интересовања, о чему сведочи чак и један његов студентски рад из давне 1962. године који се фототипски објављује у четвртој књизи. Оно, та које, представља разумљив наставак досадашњих импозантних научних резултата нашег писца.

– крај у следећем броју –

Разговор са академиком проф. др Иваном Клајном

Нико не води рачуна о језику

Разговарала Славица Лазић

Фото: Близ (http://www.blic.rs)

Важно је да се обнови познавање хришћанске културе које је неопходно за опште образовање, које је у социјалистичкој ери било грубо потиснуто, а ни до данас, упркос увођењу веронауке, није враћено на потребан ниво.

Са лингвистом др Иваном Клајном покушаћемо да се подсечимо на муке са речима, како у живом говору који се неминовно судара са зидом језика, шако и са контаминираном пишевном речју која се све више удаљава од језичких стандарда и прилатођава поштребама савремене комуникације. Колико је наш говор правilan, у којој мери ћа је дух времена извештаверло, може ли се дефинисати стандардизација савременог српског језика, све су то теме о којима треба разговарати. У почетку свећа беше Логос, као божанска усугостављајућа реч најд којом и данас морамо да бдимо јер је говор задатак, а не пукатност његове човека.

У време када смо се одвајали од осталих југословенских република 1993. године објављен је Правопис Матице српске, који је био привремено решење до писања новог Правописа који је требало да се појави 2004. године, да би се најзад појавио прошле године. Од које је важности за правilan изговор, граматику, лексику, фразеологију, стилистику?

– Ново издање *Правописа* Матице српске појавило се прошле године. Ја нисам учесник у том пројекту, само рецензент. Правопис, а поготову речник на његовом крају, свакако садржи информације које су значајне и за

изговор, граматику, лексику и друге језичке дисциплине, али бисмо морали избегавати уобичајену грешку да се појам правописа изједначава с нормативном лингвистиком. Задатак је правописа само да одреди како се шта пише, нарочито у оним случајевима где (будући да се начело иши као што говориш никада не може спровести сто посто) писање донекле одступа од изговора. За друге језичке дилеме потребни су нам пре свега добар једнојезични речник савременог језика (такав је Матичин *Речник српског језика*, 2007, у редакцији Мирослава Николића, али му је технички недостатак што је претежак и прегломазан, па се одавно чека сажето издање за свакодневну консултацију), затим акценатски речник, речник властитих имена, нормативна граматика и приручник за стилистику. Академик Предраг Пипер и ја припремамо нормативну граматику, али је још неизвесно када ће бити готова или када ће се појавити други приручници.

Колики је значај језика за идентитет народа, да ли поклањамо довољну пажњу језику и језичкој култури?

– Језик јесте део народног идентитета, али код нас му се ни приближно не поклања довољна пажња. Велике

и богате државе воде рачуна о традицији свога језика и културе, поготову ако је она некад била светски значајна а данас је угрожена доминацијом енглеског (такав је пример Француске). Мале државе брину о језику ако им то може донети политичку корист: таква је Хрватска, која већ десетијама инсистира на „хрватском језику“ како би се одупрла наводној „југославизацији“ и „великосрпским“ притисцима. Слично је и код Бошњака. У Србији такве мотивације нема, много шта нам одузимају и ускраћују (почев од Косова), али нам нико не брани да говоримо својим језиком и да га зовемо српски. Зато је држава потпуно пасивна и нико не води рачуна о језику. Ми лингвисти смо се својевремено жалили да зависимо од три министарства (за науку, просвету и културу) па се не зна у чијој је заједничкој надлежности језик. Сада су се министарства свела на два, а могло би остати и само једно или ниједно, али се опет ништа не би променило.

Какво је стање српског језика данас, колико се он променио, говоримо ли правилно?

– Језик се наравно увек мења што не треба, нити можемо да спречавамо. Потребно је ипак наћи извесну равнотежу између традиције и неизбежног развоја, а ми не успевамо у

довољно мери да сачувамо ону прву, јер нам је школство слабо и јер нема одговарајуће нормативне активности. Најочигледнији проблем је што се материјни језик не предаје у средњој школи (под називом: „Српски језик и књижевност“ предаје се само „Књижевност“), на шта смо ми много пута указивали Министарству просвете, али баш никакве реакције није било. Лекторска служба је недовољно развијена и у штампаним медијима и код издавача, а на електронским медијима најчешће нема ни могућности за било какво лекторисање.

Каква је улога медија у обликовању језика?

– Медији данас имају пресудан утицај на језичку културу, и то у два смера. С једне стране, свакодневни говор стиче широку публику посредством телевизијских дискусија, скупштинских преноса, уличних анкета („да чујемо шта о томе кажу грађани“). С друге стране, све оно што чујемо са екрана или прочитамо на њему стиче ауторитет јавне речи, па се тим путем шире и многе језичке грешке. Најгори од свега су титловани преводи филмова, серија и документарних емисија, поготову на кабловским телевизијама. У тим преводима свакодневно срећемо грубе грешке не само због недовољног знања страног (углавном енглеског) језика него и због непознавања нашег правописа и граматике. Штампа, је, бар, ако не рачунамо таблоиде, нешто боља од телевизије. Ради можда и не вреди помињати, јер мада се у етру чује безброј станица, говорне емисије у правом смислу речи постоје једино на Радио Београду.

Евидентно је „кварење“ језика непримереном употребом англизама, од којих се неки употребљавају са погрешним значењем. Да ли је та мода опасност за српски језик?

– Није опасност у оном смислу како су то тврдили пурости, који замишаљају да језик може да се изроди, да пропадне и нестане због страних речи. Ипак, против англизама се треба борити у оним не тако ретким случајевима када се они, кривицом преводилаца који не познају довољно материјни језик, јављају уместо исто-

значних домаћих израза, или уместо одавно усвојених позајмљеница из других језика. Тако добијамо кеш уместо готовине, *имплементацију* уместо примене, *сировођења* или реализације, *рейшиле* уместо гмишаваца и *прегајоре* уместо грабљиваца, *тирибунал* уместо суда, *офис* уместо канцеларије, *си-ви* уместо биографије, *шапу* уместо тетоваже... Делује комично да скоро ниједно предузеће нема управу и управника (или директора), него *менаџмент* и *менаџера*, или да озбиљни књижевни критичари знају само за термин *крайка йрија* (буквалан превод од short story), а заборавили су да се то код нас зове приповетка.

Како се односити према туђицама посебно новим и према жаргонском језику који је постао незамењив у комуникацији младих? Сленг улице је *in*?

– Сленг постоји откад постоји грађанско друштво, или тачније откад су нарушени патријархални односи који су приморавали младе да се увек крећу у друштву старијих. Због речника младих не морамо бринути, утолико пре што је он по самој својој природи пролазан и мења се са сваком генерацијом.

Компјутерски језик и sms поруке су измениле свакодневну комуникацију, сад сви, „лајкују“ на Фејсбуку. Може ли то да угрози језичко памћење и културу?

– Мислим да не може, пошто је то уску технички жаргон и ограничен је претежно на писани језик. Нормално је да компјутерске операције на Фејсбуку, Јутјубу и сличним програмима, на екрану означене командама на енглеском језику, и у нашем језику имају енглески назив. Све дотле док младићи девојкама не почну да говоре „лајкујем те“ уместо свиђаш ми се, мислим да опасности нема.

Актуелни су предлози феминисткиња да се уведу родно равноправне титуле – адвокаткиња, психолошкиња... Да ли је то правилно, и да ли је то увек могуће?

– Будући да данас више нема занимања, посла или титула резервисаних само за мушкарце, било би добро кад бисмо за све њих имали и женске

облике, да не бисмо кршили правила о слагању по роду (у реченицама као „... изјавила је портпарол Демократске странке“ и слично). С те стране, добро је што су се данас у медијима пробили облици као *шоршаролка*, *канцеларка* (у Немачкој), *државна сркешарка* (у САД), и вероватно ћемо се сви сложити да „министарка“ више не значи само министрову жену, као у Нушићево време. При том ипак не ваља ићи у крајност и не могу се автоматски прихватити све изведене предложене у речнику *Pog и језик* др Свенке Савић и њених колегица (Нови Сад, 2009). Треба признасти да засада немамо женских облика за именице као борац, ловац, водич, царник, књиговођа (за које ова књига прописује *боркиња*, *ловачица*, *водичица*, *царниковица*, *књиговошкиња*) или купац, поморац, драматург, тумач (којих у књизи и нема). Потпуна родна равноправност у језику не може се постићи, јер је већина речи настала у доба неравноправности, а језичке структуре се одуриру наглим променама.

Видите ли проблем који треба да нас забрине, када је у питању неуједначеност при усвајању грчких речи (одомаћено је историја, не хисторија; Византија – Бизантија...). С друге стране херменеутика уместо ерминевтика, или Хомер а не Омир? Или речима које су постале хрватске – тисућа, на пример?

– Ове неуједначености потичу отуда што су грецизми у наш језик улазили најмање у три раздела. Неке народне речи, знатно изменењене током века, позајмљене су још пре формирања нашег језика (нпр. *другум*, *ливада*, *хиљада*, *хартија*), многе су посредством цркве дошли из византијског грчког, а мноштво старогрчких речи примили смо у 19. и 20. веку из западних језика, будући да оне, уз латинске, чине највећи део интернационалне научне терминологије. Отуда јединственог правила нема, али готово за сваки поједини грецизам зна се како у српском гласи: с новогрчким изговором „в“ *Бавилон*, *Византија*, *варварин*, са старогрчким „б“ *Теба*, *Библија*, *алфабет* (док Руси кажу *алфавит*); по новогрчком *Зевс*, *Евро* ➔

иа, или по старогрчком Еуридика, суперимизам, исеудо – и сл.; с новогрчким „и“ Ирод, Витлејем, Димићрије, мишарополиш, или са старогрчком „етом“ Хера, Херакле, мештровола; са грчким „х“ харшија, хиурі, хлор, хронометар, или са западноевропским „к“ карша, каракшер (наспрам руског харакшер), кореографија и сл.; са извornим грчким „с“ Месојотамија, осмоза, арсен, или са западноевропским „з“ мезозоик, криза, плазма, кашарза итд. Таква двојства разјашњена су у Правојису, у тачки 192, и ту не може бити неких већих колебања. У реду је ако ви у Цркви кажете ерминевишика, али у општем речнику, као и за друге филозофске термине, користи се старогрчки облик херменевишика. Слично томе, за православно свештенство можемо рећи клир и клирик по новогрчком, али имамо и клер (најчешће с негативном политичком конотацијом), а изведенице гласе само клерикалан, клерикалаци, антиклирекалан итд. Што се тиче хрватског, он је у целини конзервативнији него српски, па тако чува и понеку словенску реч која је код нас застарела; али ми се сигурно нећемо вратити на шисућу, коју бисмо осећали као кроатизам а не као архаизам.

Ћирилица је наше традиционално писмо, али латиница има и можда већу примену. Да ли је та двоазбуџност одржива?

– Бојим се да јесте. Кажем „бојим се“ зато што је двоазбуџност сувишен терет који је, бар што се тиче европских језика, само нама доспео на плећа. Ћирилицу нећемо и не треба да напуштамо, али ни без латинице не можемо. Не толико због страних језика, хемијских формул, једначина у математици, лекарских дијагноза, аутомобилских регистрација, адреса на интернету, sms порука и тако даље, него пре свега зато што се она током последњег века толико укоренила у Србији да је сада напрото не можемо истиснути, сем ако бисмо је законом забранили и кажњавали њену употребу, а такве мере су замисливе само у тоталитарним режимима. Било би добро кад бисмо могли, као Руси, Бугари, Украјинци, да латиницу користимо само

Двоазбуџност је сувишен терет који је, бар што се тиче европских језика, само нама доспео на плећа.

Ћирилицу нећемо и не треба да напуштамо, али ни без латинице не можемо.

тамо где је неопходна, а свој језик да пишемо искључиво својим писмом. Али Руси и остали нису, као ми, на размеђи између истока и запада, и зато немају наш проблем.

Срби, Хрвати, Црногорци и Босњаци говоре једним језиком, који је политизацијом створио вештачке поделе и политичке језике. Они су чак и међународно признati. Шта Ви о томе мислите?

– Тачно сте рекли да су то политички језици. У лингвистичком смислу нема никакве сумње да је све то један језик, да се јавља у три или четири веома сличне варијанте и да је полицеентричан (тј. нормиран на различите начине у свакој држави), као што истиче Сњежана Кордић, хрватска лингвисткиња чије су књиге управо због таквих тврдњи забрањене у Хрватској. Да су у питању заиста различити језици, не би могла постојати узајамна разумљивост од преко 90 одсто, каква је сада.

Приметно је да не постоји сагласност када је реч о примени правописа на, условно речено, „црквену“ терминологију. Да ли се наши филологи баве и тим проблемом и колико успешно?

– Нисам упознат са несугласицама о којима говорите. Писање атрибута свешићи регулисано је тачкама 41д и 68 Правојиса (где је правило поједностављено у односу на раније, пошто се сада пише великим С и за свеца и за назив храма), писање имена божанства објашњено је у т. 44, а у Напомени уз т. 79 каже се да: „у текстовима с верским садржајем, тачније – у онима које издаје црква“ могу великим словом да се пишу и пријеви Божији и Господњи, као и заменице Он, Ти, Њеја, Њејов и друге када се односе на божанство, мада се иначе велико слово допушта само за именице. Изван тога, не би ваљало када бисмо за црквену употребу доносили разли-

чита правила од оних за грађанско друштво, јер би нас то вратило на сукобе из доба Вука Карапића.

Колики је значај православне духовности за обликовање српског језика?

– Црква је, као и у другим хришћанским земљама, главну улогу одиграла у доба првог формирања националне писмености и књижевности. У новије време, са све већом секуларизацијом друштва, она више не може обављати ту функцију. Важно је, међутим, да се обнови познавање хришћанске културе које је неопходно за опште образовање, које је у социјалистичкој ери било грубо потиснуто, а ни до данас, упркос увођењу веронауке, није враћено на потребан ниво. Отуда видимо да у медијима кажу ѡисалм уместо „псалам“ (и при том најчешће не знају шта та реч значи), да пријев свештовни употребљавају као да значи „свети, сакрални“, да име Христос у падежима мењају „Христоса“, „Христосу“ уместо Христа, Христу, да разни надриправодици пишу о „Нојовој барци“ (уместо Нојевој), о „Светом Џону“, „Светом Џозефу“ и слично.

Треба ли да нас забрине (не)познавање старосрпског и словенског језичког блага? Чему нас оно може научити?

– Разуме се да би то морала бити основа наставе материјег језика, потребна, између остalog, при објашњењу значења поједињих речи, као и за боље разумевање гласовних промена о којима учимо у граматици. У енглеским школама се уче најважнији подаци о староенглеском, у француским о старофранцуском, мада се оба та језика тотално разликују од данашњих. Морамо и ми имати некакве своје „корене“, утолико пре што је данас омладина у целом свету склона да верује да је пре проналаска интернета и мобилног телефона владало камено доба.

Светски дан књиге – 23. април 2012. године

Враћање литератури – „мисионарски императив“ Цркве

гр Ксенија Кончаревић

Црквено издаваштво данас доживљава експанзију, иако се сусреће са изазовима секуларизма с једне и псеудоцрвености с друге стране.

Добро јесте, браћо моја, свакоме хришћанину књиге читати. Јер као што је коњ узданица и руковођу јахачу његовом, тако је и праведнику ослонац у књигама његовим. Нема на свету брода без крме, нити без духовног штива человека праведног. И као што се разум напаја на изворима својим, тако и праведник узрасте захваљујући квасцу прочитанога. Дика је ратнику оружје његово, лађи пак једра њена, а праведнику штиво његово“, поучава непознати грчки монах преведен на словенески језик у XI веку.

Однос према књизи и писаној речи у хришћанској култури обележен је трепетним поштовањем. Поред поштовања Светог Писма као писмено утврђене речи Божије, које се изражава и у богослужењу Цркве (свачано изношење Јеванђеља на Великом входу, благосиљање Јеванђељем, његово целивање од стране верних), поштовање се указује и књизи уопште. Сам Господ приказује се на иконама са свитком у рукама, а сличан је и иконографски приказ многих Светих, пре свега оних који су Цркву задужили својим богословским списима. Отуда не треба да нас чуди сведочанство да су већ хришћани првих векова „били народ који неуобичајено много чита и ствара књиге“. Књигом су се у историји хришћанске културе бавили архијереји, стаreshине манастира, свештеници, монаси, при чему се поштовало не само литературно и богословско стварање, него и рад преписивача, преводилаца, илустратора.

У модерној цивилизацији књига је постала масовни производ на мењен широкој потрошњи, чија се вредност најчешће мери комерцијалним ефектом. Инфлаторна, инстант књижна продукција налик је на „брзу храну“ – тренутно засићује, потхрањујући пороке и страсти, али њено конзумирање

траје и разара појединца и друштво. Књига, лишене снаге да покрене дух и преусмери живот, губи свој утицај на свет. Запаљујући је подatak да просечни становник Европске Уније годишње прочита само једну књигу. Рапидни пад интересовања за читање констатован је и у Русији, што је Патријарху Кирилу представљало повод да упути апел нацији за враћање литератури као поузданом путу за обнову, препород и духовно здравље нације. Овај чин првојерхаја најмногољудније помесне Православне Цркве може се посматрати као једна од пројава „мисионарског императива“ (protoјереј Александар Шмеман) Цркве као заједнице чији је циљ спасење – не *од света*, него спасење *самоа света*. У остваривању те и такве мисије Цркве писана реч има немерљиву улогу. Црквено издаваштво данас доживљава експанзију, иако се сусреће са изазовима секуларизма, с једне и псеудоцрвености, с друге стране. Посебан проблем представља статус теолошке књиге у ширим круговима верујућих. Потребно је да уложимо много напора како бисмо преовладали инертност у односу према богословској литератури, коју је изузетно добро уочио protoјереј Георгије Флоровски као својеврстан „стил“ православних хришћана проистекао из затворености у традиционалне обредне и обичајне оквире, али и да се запитамо шта је у нашем богословљу заиста светопредањско и Црквено, а шта израз људске логике и пуке тежње за знањем као информацијом. Није наодмет поновити запажање protoјереја Радована Биговића: „Људи данас траже Христа, а не „информацију“ о Христу, траже Цркву, а не „теорију“ о Цркви“. У том смислу треба посматрати и одговорност Цркве за књигу, за ширење писане речи као један од аспекта наше сарадње у делу Христовом.

Минијатура из Мирослављевог јеванђеља, најстаријег сачуваног српског рукописа (насталог око 1185. године)

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

О непрекидној молитви (Лк 18,1–8)

гр Предрат Драчаниновић

Како разумеши параболу о неправедном судији и упорној удовици у Лк 18,1–8?

Парабола о удовици и безбожном судији сачувана нам је само у Еванђељу по Луки (Лк 18,1–8). Интересантно је да Еванђелист Лука, наспрот свом уобичајеном начину писања, у уводном стиху у ову параболу, као и у уводном стиху у наредну параболу (о царинику и фарисеју, Лк 18,9–14), унапред одређује циљ са којим ће парабола бити испричана: „Каза им пак и причу како треба увек да се моле, и да не клону.“ Потом следи парабола о удовици и безбожном судији чије је тумачење од самог почетка јасно зацртано (Лк 18,1): у овој причи ради се позиву на непрекидну, истрајну молитву која неће остати неуслышена.

О непрекидној молитви (Лк 18,1)

Постоје разне претпоставке зашто је Еванђелист Лука баш и само ову параболу (и наредну) имао потребу да „протумачи“ од самог почетка. С једне стране Лука је желео да његови читаоци од самог почетка читају ову параболу кроз одређену призму, тј. да је разумеју као позив на непрекидну молитву. С друге стране, могуће је да је у хришћанској заједници којој Лука пише постојао реалан проблем везан за смисао молитве, тако да Еванђелист жели од самог почетка да актуализује реч Господњу и понуди недвосмислену утешу онима који су поколебани у молитви.

Порука параболе је да не треба клонути, тј. малаксавати у молитви, као што пише и апостол Павле, говорећи о својој апостолској служби и употребљујући исти грчки глагол („клонути“, „малаксавати“) као и у Лк 18,1: „Због тога ми не малаксавамо, него ако се наш спољашњи човек и распада, ипак се унутрашњи обнавља из дана у дан“ (2Кор 4,16).

Јеврејски контекст

Исусово инсистирање на непрекидној молитви, илустровано параболом о удовици и безбожном судији, у јеврејском контексту у којем је изговорено, могло је бити схваћено као необично. Непрекидна молитва била је страна јеврејском верском менталитету. Она је чак могла бити схваћена као израз неповерења у Бога. Три пута на дан молити се сасвим је довољно (уп. Дан 6,10). Исусов позив на непрекидну молитву представља на тај начин супротност јеврејском схватању молитвене праксе.

Ликови: удовица и судија

За илustrацију потребе непрекидне молитве изабрани су ликови удовице и судије. Удовица је готово свуда у Светом Писму симбол слабости и беспомоћности (Изл 22,22–24; Пнз 10,18; 24,17; 27,19; Ис 1,17; 10,2; Јов 24,3.21; Јер 22,3; Мал

3,5; Мк 12,40; Дап 6,1; 9,41; Јак 1,27; 1Тим 5,3–15). Бог се појављује као заштитник удовице и сироте. Ако ли у чему код оштетиш коју (удовицу), чућу њен вапај и разгневићу се и побиђу вас мачем ...“ (Изл 22, 22–24). Проклетство се баца на онога који оштети удовицу: „Проклет био онај који би учинио неправду дошљаку, сиротињи или удовици“ (Пнз 27,19). Пророк Исаја упозорава: „Тешко онима који доносе неправедне законе и који пишу неправду, да одбију од суда потребите, и да чине неправду сиротињи народа својега, да би им плен биле удовице и сиротиња“ (Ис 10,1–2). На параболу о удовици и судији нарочито подсећају речи из Псалма 68,5: „Отац је сиротима и судија удовицама Бог у светом дому свом“. У сваком случају удовица у параболи је по природи ствари обесправљена, слаба, незаштићена и развлашћена личност која само тражи правду која јој припада.

С друге стране је судија. Судије су у Старом Завету и уопште јудејству личности од којих се захтевају највећи степен правичности. Суд судије мора бити праведан и правичан, а свака пристрасност у суђењу се одбацује: „Судије постави ... и нека суде народу право. Не изврћи правду и не гледај ко је ко ... у потпуности иди за правдом...“ (Пнз 16,18–20; уп. такође Прич 18,5; 24,23). Међутим, судије у народу су често неправедно, пристрасно, су-

диле. Извртање правде, неправично суђење, било је честа појава у Израиљу, а пророци нису штедели речи осуде таквих пракси и таквога стања (Ис 10,1–2; Ав 1, 1–4). Судија у параболи је окарактерисан као неправедан (ст. 6), пошто се Бога не боји, а људи не стиди (ст. 2. 4). Недостатак страха Божијега показатељ је судијине неправедности: у Старом Завету је страх од Бога услов за праведно суђење, пошто је Бог коначни судија целога света (Прич 17,15; 24,23–25; Пс 7,8; 89,19; 94,2). Међутим, његова неправедност се пре свега огледа у спором и неадекватном одговору на молбу једног од најслабијих чланова друштва. Судија се у параболи не назива безбожним, већ се наглашава то да је његов однос и према Богу и према људима равнодушан.

Радња: удовичина молба и судијини одговори

Удовица долази код судије са молбом: „Одбрани ме од супарничка муга“ (Лк 18,3). „Супарник“ је овде правни опонент, страна са којом је удовица у спору (уп. Мт 5,25; Лк 12,58). Удовица моли судију да преузме њен случај, да је правно заступа. Данашњим речима речено, она га моли да буде њен адвокат, да је заступа на суду. Имајући у виду старозаветну позадину која је наведена, удовица судији упућује једну легитимну молбу на коју би он требало да прихвата *истој моменћа* и са пуном одговорношћу. Међутим, судија не прихвата њену молбу и дugo времена је одбија (ст. 4). Судијин поступак је потпуно непримерен како закону Божијем, тако и јеврејској пракси. Он одбија ону којој је најпре и без одлагања требало пружити помоћ (уп. Ис 1,17). Међутим, иако се то у параболи не наводи експлицитно, удовица је упорна. На њену упорност указује пак глагол „долажаше“ из ст. 3 у имперфекту, који указује на радњу која се константно врши. Очигледно је да удовица није имала новца да плати судијину услугу и њена једина нада да ће прихватити њен „случај“ пројављује се у њеној упорности. На моментат се чини да

судија не по-пушта у на-мери да се не бави њеном случајем.

Међутим, после дugo времена судија размишља о себи и у себи и доноси одлуку да одбрани упорну удовицу (Лк 18,4–5). На тај начин он показује да се упорност и стално долажење удовице исплатило. Одлуком судије се радња у параболи завршава. Исус не наводи шта се даље догађало нити је то важно за поуку приче. Врхунац параболе је у судијиним речима: „Одбрани ју је“. Ове речи указују и на свест судије о извесности краја поступка – он не само да ће бранити удовицу, већ ће је и одбранити.

Поука

Радња параболе се завршава одлуком судије да одбрани удовицу. Но и поред тог позитивног развоја ситуације Исус Христос судију ипак назива неправедним: „Чујте шта говори неправедни судија“ (Лк 18,6). Судија је неправедан јер не реагује на време, не пружа помоћ потребитом у моменту када му је неопходна. Он је, на пример, чиста супротност милостивом Самарјанину који је пружио моменталну помоћ, без оклеваша и одувлачења (Лк 10,33–34) и како следи из даљег Исусовог коментара сушта супротност Богу: када је неправедни судија на крају поступио тако, „а зар Бог неће одбранити изабранике своје који му валију дан и ноћ и зар ће оклевати? Кажем вам да ће их убрзо одбранити“ (Лк 18,7–8). Другим речима: када немилосрдни и неправедни судија попушта, како неће милостиви и праведни Бог? Јасан је подстицај ученицима да следе удовичин пример, да се моле и да не одустају, да се моле непре-

кидно имајући свест о томе да Онај коме се моле неће оклевати да им услиши молитву и да ће их убрзо – за разлику од окlevajuћег судије – одбранити.

Међутим, малаксавање и клонулост у молитви велико је искушење за ученике. Стога Исус пита: „Али Син Човечији када дође, хоће ли наћи веру на земљи?“ Овим речима се јасно показује да је истрајност у молитви манифестација вере, а да клонулост у молитви заправо показује маловерје. Овим речима се такође наглашава да следовати удовичином примеру није лако и неизвесно је хоће ли ученици бити у стању да чине тако. Коначно ове речи подсећају ученике на претходно речено: „А ученицима рече: Дођи ће дани када ћете зажелети да видите један од дана Сина Човечијега, и нећете га видети“ (Лк 17, 22; уп. такође 17,23–25). Ученике чекају тешки дани без Сина Човечијега у непосредној близини – то ће бити дани када треба да се моле и да не клону, дани када треба да се сете упорне удовице чији пример треба да следе, имајући на уму да је судија коме се они моле брз у притицању у помоћ. Међутим, хоће ли ученици заиста бити тако упорни као удовица?

Вера као прослављање пасхалног спасења

Јован Блајојевић

Вером је прославио Пасху и извришио кройљење крвљу да их не дотакне онај који је убијао првенце.
Јеврејима 11,28

Аuthor Химне вере писање о Мојсеју закључује подсећањем на култну активност која је спасила првенце Израиља од смрти – приношење Пасхе. Текст представља сажету алузију на последњу ноћ коју су Израиљци провели у Египту. То је најзначајнија ноћ у историји Израиља и излазак као најзначајнији догађај у историји Израиља утемељен је на догађајима те прве пасхалне ноћи. Она је постала камен темељац израиљске вере, а догађај који јој је следио до вео је до радикалног преосмишљавања пасхалног обреда¹ учинивши пасхалну жртву вечним споменом Божије бриге за свој народ и његовог ослобођења.

Поглед уназад - Пасха као успомена

„Бејасмо фараонови робови у Етиопију и Господ нас изведе моћном исирруженим руком. И да није једини Свети, blaјословен био, извео шраоце наше из Етиопије, ми, деца наша, и деца деце наше, још бисмо робовали у Етиопију. Стoда, ... и даље би шребало да будемо тог здјовешћу да

1 Обично се сматра да је оригинално порекло библијских празника, укључујући и Пасху, предмојсејевско и да простице из пољопривредног култа предизраиљских народа древног библијског Оријента. Уколико се прихвати ово начело схватање, најраније порекло Пасхе треба тражити у пролећним пастирским жртвовањима пре извођења стада из топрова на испашу. То је био обред којим се тражила божанска заштита за стада. Мојсеј преузима познати празник повезан са култом (и обожавањем) природе и чини га га споменом на спасењско дело Божије у историји.

казујемо јричу о јуђовању из Етиопије. И што се више казује јрича о најушашању Етиопије, то је Он вреднији хвале.“

Наведене речи представљају пасхално вероисповедање које изговара најстарији члан породице одговарајући на питање најмлађег члана о разлозима због којих је пасхални обед специфичан. Ово исповедање представља сажетак првог дела књиге Изласка. Вероисповедање сведочи да је за израиљски народ, током читаве историје, догађај изласка био подсетник спасења од ропске смрти у Египту. То рефлектује и Химна вере која подсећа на тегобни рад, невољу, па и смртну опасност у којој су се Израиљци налазили (Изл 1,8–22), да би потом осликала рођење и одрастање Мојсеја, народног лидера и посредника божанског спасења (Изл 2,1–15). Спасење је представљено у ст 28. Подразумевају се дешавања између Мојсејевог повратка у Египат и пасхалне ноћи у којој је повео своје сународнике.

Позивање Мојсеја

Догађај који је одредио Мојсејев живот била је теофанија пред горућом купином. Могућа природна објашњења овог феномена стоје у супротности са религијским искуством које происходи из Мојсејевог сусрета са Богом.² Мојсеј је позван да буде

2 Према неким схватањима у пустињским областима Синаја постоје громови купине који испуштају етерична уља. Поменута уља у потпуности обложу гране грама. На високим температурама могу да се запале, а да истовремено ватра не захвати уљем изоловане гране. Претпостављано је

посредник и оруђе Божијег деловања у историји. Иако са извесним оклевашњем, прихватио је позив и тако је отпочела последња и најзначајнија фаза његовог живота.

Десет зала

Четири деценије после странствовања у Мадијаму, Мојсеј се вратио у Египат. Фараон, Мојсејев поочим, више није био жив. Његов наследник, највероватније фараон Мермнептах,³ оштро је одбио Мојсејев захтев да пусти Израиљ како би у пустињи принео жртве свом Богу (Изл 8,1). Бројне филмске верзије овековечиле су последице фараоновог одбијања: вода Нила је претворена у крв, рибе у води су угинуле, Египат су прекриле жабе, скакавци...

Уследи- и да је гром био на подручју које је богато земним гасом, те да је гас избијајући на површину запаљен, а да је гром угљенисан услед овог процеса и да је задржао облик. У оба случаја, Бог је могао употребити природну појаву да привуче Мојсеја како би му се затим обратио упутивши га на дело које је требао да изврши. За Писмо Бог је Творац и Сведржитељ природе и природу употребљава да би се кроз њу објавио у историји и укључио у историју. Управо то укључивање Бога у историју и активно деловање у њој јесте оно што даје значај овом догађају.

З у холивудским представама Мојсеја и његовог живота готово увек се сугерише да је фараон угњетавања Сет I, а да је фараон изласка са којим је Мојсеј одрастао Рамзес II. Хронолошки, ово се чини нетачним и чини се да је заправо Рамзес II био фараон угњетавања, а да се излазак десио током владавине његовог сина Мермнептаха. Свакако, и овакво датирање се сусреће са извесним проблемима, или се чини да се они могу решити на задовољавајући начин.

Пето зло – помор стоке, Изд 9.1–6; илустрација из средњовековног енглеског рукописа (Walters manuscript, W. 106), око 1205. г.

ли су помор стоке, град, помрачење... и коначно помор прворођених у Египту. Примећено је да су зла која су погодила Египат била природне непогоде, које су (макар у неколико слушајева) биле каузално повезане. Обилне кишне у Етиопији спрале су необично велику количину црвенице у Нил (или је можда у воду доспела смртоносна бактерија која ју је обожила у црвено). Последично, рибе су угинуле и наредних неколико зала (најезда муха и жаба, а можда и помор стоке) били су природна последица овог догађаја. Помрачење сунца могло је бити последица снажне пустинjsке олује, која је вероватно била део могућег поремећаја у природи, као и град. Уколико прихватимо овакво схватање, логични закључак би био да су два или три природна догађаја покренула низ непогода које су снажно погодиле Египат. То нас изнова сучава са Богом који као Творац и Сведржитељ природе користи њене сile и процесе да би деловао у историји у корист свог изабраног народа. Овакав след природних непогода засигурно је могао бити снажан ударац египатској аграрној економији. Коначни ударац је тек следио. Аутор *Химне вере* га је повезао са оним који је убијао црвенце (Јевр 11, 28).

Пасхална ноћ

Пасхална ноћ је била ноћ уочи излaska Израиља из Египта, када су Израиљци ритуално обедовали жртвену вечеру (јагње или јаре) која их је подсећала на богатство и благостање у Земљи обећања, док је Египат као земља муке, смрти и ропства, представљен горким зељем и бесквасним хлебом. Прва Пасха се јела у журној атмосфери

ри ишчекивања скорог и ужуубаног поласка на пут ка Ханану. Кrv жртвено животиње имала је велики значај и речи Посланице сведоче да је Мојсеј извршио *кројљење крљу*, односно да је наложио да се крљу обележе доворатци израиљских домова (Јевр 11,28а). Аутор, такође, наводи и разлог таквог поступка речима *да их не дођакне онај који је убијао црвенце* (11,28б). Шта се десило у Египту те прве пасхалне ноћи? Шта је било узрок смрти међу египатским првенцима?

Предлагани су одговори од тумачења по којем је смрт египатских првенца била последица употребе убућалог жита из *египатских робних резерви*, преко разумевања да је та смрт била дословно последица дела ангела смрти. Предлагано је да се иза библијског описа крије оружана побуна Израиљаца и дела египатског становништва у којој су прве жртве била деца египатских угледника.⁴

Какогод схватили библијску нарацију, из ње зрачи иста порука: кrv жртвоване животиње је била средство спасења израиљског народа и знамење пораза египатске империје. Тако је кrv пасхалног јагњета постала симбол победе Бога и Израиља над непријатељима. Јагње је било најчешћа жртва у читавом жртвеном обрасцу библијског Израиља и, на неки начин, свака жртва истовремено је била и повезивање са пасхалном жртвом и успомена на пасхалну победу. Та успомена није била само подсећање на минули догађај, већ и истицање савезног принципа, врровања да Бог силовито делује у корист свог народа и дарује му победу над непријатељима ма како моћни они били.

Поглед унапред – Пасха као пророштво

Бурна историја израиљског народа испуњена је причама о снажним на-

⁴ Уколико прихватимо последње тумачење, библијски израз *анѓео*, употребљен у Изласку, мора се схватити у најширем смислу – онај који делује у име Божије, било да је у питању духовно биће, или човек (као у случају Јована Крститеља) или група људи која делује у име Божије (што је можда случај о којем се говори у Изласку). У овом случају, поступак означавања крљу израиљских домова је била лозинка, која је *анђелској езекуторији* требало да упути који дом да поштеди. Остаје, ипак, необјашњено како је наоружана група Јевреја могла из Гошема несметано доћи до престоничких центара, тако да овакво тумачење ипак остаје у домену тешко прихватљиве хипотезе.

родима и империјама које су периодично потчињавале Израиљ и Јудеју. Ханански народи, Египат, Асирија, Вавилон, Персија, Грчка... Сваки по раз народа Божијег, међутим, у себи је крио кличу покајања којом се народ враћао свом великим и снажном Богу, Богу који је увек изнова показивао своју снагу пружајући ослобођење свом народу, обнављајући и актуализујући пасхално искуство. Крајем претхришћанске и почетком хришћанске ере Римска империја је наметнула тешку власт јеврејском народу. Упркос снази римске војске, нада у коначно ослобођење није изгубљена. Њу су додатно јачали бројни апокалиптички списи који су најављивали коначну победу Бога над његовим непријатељима. Посредник те победе је био Месија, у апокалиптичким текстовима неретко престављан као *војујуће јање Божије*, међутим, то не значи да је била заборављена жртвена димензија пасхалног јагњета. Дијалектика *јање јагња – војујуће јање* можда није сасвим јасно изведена у апокалиптичкој литератури Јевреја, али је своје разрешење несумњиво добила у новозаветној литератури која Христа препознаје као *јање Божије које на себе узима трех светиша* (Јн 1,29.36), али и као победничко јагње које је у центру есхатолошког литургијског славља (Отк 5,6.8.12.13; 6,1; 7,9.10.17; 13, 8.11; 14,1.4.10; 15,3; 17,14; 19,9; 21,22.23). Св. ап. Павле је, такође, истицао да се и наша Пасха закла, *Христос* (1Кор 5,7). Ово повезивања Христове смрти и победе над грехом дароване у вакрсењу је оставило дубок утицај на богослужбену литературу хришћанске Цркве, и најјасније се огледа у речима Вакршње Литургије: *Пасха, Господња Пасха, јер из смрти у живот и са земље на небо Христос Бог ћреведе нас, све који ћубедничку ћесму ћевамо – Христос Вакрсе из мртвих*. Ове речи нас убедљиво подсећају да је Пасха била и до данас остала прослављање божанског дела спасења од ропства и смрти, прослављање победе живота утемељене на Христовој жртвеној крви и његовом славном вакрсењу. Христос као новозаветна Пасха не само да испуњава старозаветни образац него нам омогућује и богослужбену заједницу са свима онима који су вером изашли из Египта, било у историјском или духовном смислу. То је заједница у коју смо и ми позвани.

– Прилог херменеутици преиспитивања –

Изолација или дијалог

Блајоје Панићелић

Излагање на промоцији књиге Давора Цалта Plus Ultra (Богословско друштво Отачник – Слово љубве, Београд 2011), Задужбина Илије М. Коларца, Београд
3. април 2012. године.

Одавно је већ примећено да су хришћански одговори на питања која поставља савремено доба, а чији се број из дана у дан рапидно умножава, или анахрони или толико уопштени да су непримениљиви. Последица тога је, како сматра велики црквени богослов прошлога столећа отац Александар Шмеман, то да „православље, мало по мало, постаје неуротично“. Црква, тачније, онај њен, условно речено, официјелни део, често изгледа као лош наратор добре приче; упркос томе што је прича вредна, она бива обесмишљена уколико се накарадно интерпретира.

Ево једног примера. Сећамо се како се код нас ономад приступило решавању проблема хомосексуализма, који је агресивно наметнут од стране једног дела невладиног сектора.

Није, дакле, реч о томе да ли имамо позитиван, негативан или неутралан став по питању хомосексуализма, проблем је у начину како решавамо тај проблем. Зато и не треба да нас чуди што хришћанство полако постаје „стрено тело“ у савременој цивилизацији, постаје сувишно. Али оно што ипак треба подвучи, а на чemu је у своје време инсистирао познати и утицајни хришћански мислилац Гилберт К. Честертон, јесте да „свету нису досадили црквени идеали, него црквена реалност“. Штавише, Честертон сматра да савремени свет није могао да се одрекне (аутентичног) хришћанства, јер није ни имао прилику да га доживи.

Један познати западни хришћански теолог – Јозеф Рацингер (од пре пар година папа Бенедикт XVI) – с правом је констатовао да је хришћан-

ство (тј. хришћанска проповед) данас у кризи јер одговоре које нуди нису адекватни одговори на питања која поставља савремено доба. Он пише: „Криза хришћанске благовести, коју већ читаво столеће доживљавамо у све већој мери, немалим делом почива на томе што хришћански одговори иду мимо човекових питања; они су били и остају исправни, али будући да нису развијени из питања и у њему, остали су без учинка.“

Прекидамо цитат како бисмо се подсетили Тилихових *метода корелације*. Претпостављам да је овде Рацингер под његовим утицајем. Као што се вероватно сећате, Тилихова *метода корелације* састоји се у повезивању хришћанског учења и људског егзистенцијалног стања, тј. у међузависности јеванђелске поруке и политичких, економских, научних и етичких форми у којима појединци и групе људи исказују сопствену интерпретацију егзистенције. Дужност црквених богослова је, по Полу Тилиху, да обликују одговор садржан у хришћанском учењу тако да он буде смислен из перспективе егзистенцијалног питања. Реч је, дакле, о узајамној зависности егзистенцијалног питања и теолошког одговора; садржај одговора налази се у хришћанском учењу, док је његова форма условљена постављеним питањем.

Враћамо се Рацингеру. Он, дакле, сматра да су хришћански одговори неделотоворни јер хришћани (самодовољно) игноришу питања савременог доба.

„Због тога је“, закључује Рацингер, „заједничко пропитивање с човеком тражитељем неизоставан део самог

благовештења, јер само тако *товор* може постати *ог-товор*“.

Неопходан нам је, дакле, *дијалој...* Морамо пажљиво да саслушамо и покушамо да разумемо саговорника пре него што почнемо да одговарамо, и да до одговора дођемо заједно с њим.

Када је реч о дијалогу хришћана са савременим светом, корисно је сетити се апостола Павла и његове мисије. Он, као што знамо, није отишао у Атину и напротив почeo да проповеда Богочовека који је васкрсао из мртвих. Појам „богочовека“ је за Јелине био логичка грешка, мешање родова, а Вајксење – потпуна лудост. Апостол Павле је то знао и зато је проповед почeo са причом о Непознатом Богу, коме су Грци већ подигли жртвеник. Он је, дакле, врло вешто искористио религиозни либерализам Грка у функцији своје мисије. Неопходно је, дакле, бити отворен и толерантан у дијалогу како би он био конструктиван, стваралачки... како би уопште и био дијалог.

Управо такав *дијалој* нуди Давор Цалто у огледима који су сабрани у књизи *Plus Ultra*. Цалто негује дискурс који није дискурс *ванредног стања*, по коме су често препознатљиви како противници хришћанства тако и његове апологете, и препоручује – херменеутику преиспитивања. Проблемима приступа здраворазумски, дакле: критички, преиспитујући све релевантне аспекте, да би на крају синтезом дошао до одговора који су конкретни и изведени из самог питања; тако је избегао неупотребљива уопштавања и обезбедио актуелност.

Разматрајући облике у којима се данас изражава живот хришћана, Да-

вор Џалто полази од претпоставке да чињенично стање „не мора нужно да одражава и оно како би нешто 'требало да буде'“. У следећем кораку проблем се сагледава у оптици *орто-доксној* црквеног предања. На крају се нуди одговор који је уједно и традиционалан и модеран, с тим што по-нуђена решења не претендују да буду и коначна; напротив, аутор њима покушава да оствари (покрене) дијалог.

Трезвеним скептицизмом Џалто преиспитује актуелне форме пројављивања како црквеног живота тако и егзистенције у секуларном друштву. Са једне стране, успева да разоткрије својеврсан парадокс – да се у великој мери данашњи противници хришћанства често залажу за вредности које су у ствари хришћанске. Док, са друге стране, показује који је *адекватан* начин на који Црква треба да се односи према актуелним проблемима у друштву како би успела да реализује своју примарну функцију – интеграција друштва у Цркву.

Овде не би било згорег сетити се опет Честертона, али и његовог значајног тумача Славоја Жижека, једног од најпопуларнијих философа данашњице, тј. присетити се онога што су рекли о односу хуманиста који се боре против хришћанства и хришћана који се боре против хуманизма. Честертон наводи да „људи који се упуштају у борбу против Цркве у име слободе и хуманости, завршавају с одбацивањем слободе и хуманости само да би могли ући у борбу с Црквом. [...] Секуларисти нису разорили божанске вредности, али јесу успели порушити секуларне вредности, ако им је то за икакву утеху“.

Жижек наводи да је Честертон поставио основну мртву тачку за критичаре религије, али и с правом реторички пита: „Зар то исто не важи и за саме вернике? Колико ли се фанатичних бранитеља вере упустило у дивљачке нападе на савремене световне културе, а завршили су са напуштањем било каквог смисленог верског искуства?“

Од *позитивног* односа хришћанства и савременог секуларног света зависи како пун идентитет Цркве тако и „здравље“ актуелне аксиологије савременог друштва. Стога је изолација погубна, а дијалог од користи и за Цркву и за секуларни свет.

Промоција књиге др Давора Џалта

PLUS ULTRA - Изабрани есеји о савременој култури, комуникацији и вери

Збирка есеја о актуелним и важним питањима

YКоларчевој задужбини у Београду, 3. априла 2012. године представљена је књига др Давора Џалта *Plus Ultra: изабрани есеји о култури, комуникацији и вери*, која је заједничко издање Богословског друштва „Отаџник“ и радија „Слово љубаве“. Овим поводом говорили су протојереј-ставрофор проф. др Радован Биговић, др Ивана Кроња, теоретичар културе и медија, Благоје Пантелић, главни и одговорни уредник Богословског друштва „Отаџник“ и аутор.

Проф. Биговић је рекао да је реч о целовитом интелектуалцу и једном од најобразованијих младих људи које има ова земља има, а који сва своја знања жели да стави у службу другом. Он је указао да је ову књигу подстакло време и епоха у којој је настала и да је посреди збирка есеја која даје одговоре на актуелна и важна питања. „Те одговоре“, рекао је проф. Биговић, „Џалто даје као један хришћански мислилац“ који не претендује да је теолог. Проф. Биговић је још рекао и да је књига написана разумљивим језиком, који показује свестрану образованост аутора.

Др Ивана Кроња је истакла да Џалто у својим есејима настоји да повеже разнородне области које се сматрају веома удаљеним, као што су вера и медијска

и свакодневна комуникација. По њеним речима, аутор обједињујући теолошки и културолошки правац истраживања, врши „једну добродошлу синтезу у својим радовима“. На крају је додала да је његова порука у идеји и ставу пријатељског разговора, којим се ова питања могу приближити савременом човеку и помоћи му у његовим трагањима.

Сам аутор је, надовезујући се на излагања претходника, истакао потребу за дијалогом који, како је рекао, „одсуствује у јавном дискурсу, и то не само код нас, већ и иначе“. Посебно је нагласио да у савременој култури, у којој данас живимо, кроз све институције система и све форме културног живота „доминантно почиње да одсуствује“ критичко мишљење, те да га је потребно стално изнова афирмисати.

Целокупан снимак представљања књиге могуће је преслушати на веб-сајту радија „Слово Љубаве“, на адреси: <http://www.slovoljubve.com/emisije/zbor-zborila-gospoda-hriscanska-5-april-2011>.

Данко Страхић

Европа, Европска Унија и хришћанство

Милан Сићарски

Хришћански мислиоци и политичари су бројчано изразито доминирали међу идеолозима и архитектама пројекта мирног и демократског европског уједињења, историјски оствареног у Европској Унији. Поистовећивање ЕУ са секуларизмом и атеизмом јача тек у каснијим деценијама, када су сећања на суштинске узроке ратних разарања, диктатура и подела избледела.

Без обзира на оправданост поистовећивања Европе са Европском Унијом, актуелност односа ЕУ са хришћанством поново расте. Још од времена када је већи део Европљана, једини пут у историји, објединила једна држава, Римско царство, хришћанство је међу најзначајнијим компонентама европског идентитета. Христијанизација је чак и интензивирана после деобе Царства и пропasti његовог западног дела. На крају првог миленијума скоро сви европски народи су прихватили хришћанство, мада је супротстављеност мноштва држава на Континенту оставила тешке последице на јединство хришћана, оштро подељених на Православне и Римокатолике, не само из докматских разлога. Сукоби хришћанских са народима који су исповедали исламску веру само су повремено, недовољно и неадекватно оснаживали хришћанско јединство. Оно је додатно угрожено када је, средином другог миленијума, већина православаца дошла под исламску власт, док су римокатолици били погођени тешким расколом, тј. издавањем протестаната, што је такође изазвало дуготрајне сукобе. Последња три века су донела и снажан талас секуларизације европских друштава, тј. потискивања хришћанства и других религија из јавног живота. Секуларизација је у неким друштвима била постепена, некада је чак и омогућавала Црквама да се успешније суоче са модерним изазовима, али је у

великом делу Европе била насиљна, уз покушаје бруталне замене хришћанске вере секуларним идеологијама, чији су заступници често имали и квазирелигијске претензије.

Хришћанска и(ли) атеистичка Европска Унија?

Европска Унија се често доводи у чврсту везу не само са секуларизацијом, већ и са атеизмом као погледом на свет. Овакво схватање је далеко од неоспорног, пошто је сама идеја мирне европске политичке и економске интеграције настала као оштра антитеза најтрагичнијим покушајима насиљног уједињавања, извођеним под заставама радикално атеистичких тоталитарних идеологија – нацизма и комунизма. Управо су у Европи уједињеној у рушевинама и гробовима које су за собом оставили нацисти, али и голим оком видљиво подељеној зидовима неслободе које су подигли комунисти, идеје ненасилног уједињења добиле прилику за ефективну примену. Те су идеје раније заступали многи, претежно хришћански мислиоци, упозоравајући на ризике које носи претерано инсистирање на етничкој и класној компоненти човека, тј. својење јавног живота на зов племена и хорде. Ти мислиоци су упозоравали и саме Цркве на њихове раније грешке, када су оне – често без одговарајућег теолошког утемељења – начелно одбацивале све тековине модерних друштава (нпр. законом

гарантоване личне слободе, политичку демократију, социјалну правду, право на национални идентитет, итд.) као супротстављене хришћанској вери. Упозорења су у деценијама светских ратова била обзилније доживљавана унутар самих Цркава, чији су поглавари већ показивали снажну вољу да уче на историјским искуствима, али је услед поодmakле секуларизације њихов друштвени утицај био значајно умањен. Заступници варијанти милитантног атеизма, које су тада биле у пуном замаху презириво су игнорисали та упозорења, док нису Европу 1945. године довели до трагичног стања.

Хришћански мислиоци и политичари су бројчано изразито доминирали међу идеолозима и архитектама пројекта мирног и демократског европског уједињења, историјски оствареног у Европској Унији. Поистовећивање ЕУ са секуларизмом и атеизмом јача тек у каснијим деценијама, када су сећања на суштинске узроке ратних разарања, диктатура и подела избледела. Радикални атеизам, од 1989. године у Европи углавном без тоталитарних државних апарата на располагању, налази пут до снажног паневропског друштвеног утицаја углавном кроз отворене или прикривене медијске кампање, често прилично ефикасне услед спрече његових промотора са носиоцима моћи у сferи економије, политици или културе. Међу хришћанима се широм Европе, па и у Ср-

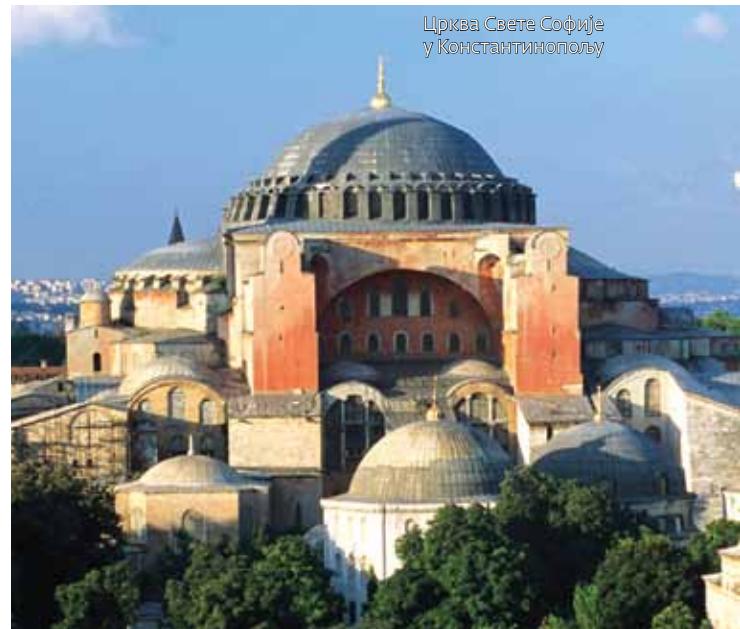
бији, могу чути позиви на отпор таквим кампањама, као и новим варијантама радикалног атеизма у целини, уз коришћење неких метода које су раније допринеле управо повлачењу хришћанских начела из јавног живота. Тако неки интелектуалци и активисти који себе препознају као хришћане заговарају напуштање представничке демократије и слободне привреде у корист раније постојећих, политички ауторитарних и економски аутархичних поредака, као и потпuno одбацивање ЕУ и повратак класичном облику државног суверенитета, какав је постојао од средине 17. до средине 20. века. Такве тезе доносе ризик да друштвено ангажовани хришћани, па и њихове Цркве, понове грешку претераног противљења модерним трендовима 19. века, која их је маргинализовала и онемогућила да спрече трагедију половином наредног. Уместо тога, схватајући ЕУ као ни више ни мање него један од легитимних облика политичке и економске организације, који хришћанству није нужно супротстављен, али ни подобан за глорификацију (као, уосталом, ниједан други, па ни класична национална држава), хришћански интелектуалци и активисти могу искористити ЕУ као институционални оквир за ефикасно супротстављање агресивној атеизацији и екстремној секуларизацији.

Географија европске религиозности

За такву активност неопходно је најпре упознати реално стање хришћанства и религиозности уопште у ЕУ, али и у европским земљама које нису њене чланице. У истраживању које је у 38 европских земља 2007. и 2008. године спровела агенција Галуј, испитаници су одговарали на питање: „Да ли вера има значајну улогу у Вашем животу?“. Само у пет држава је на ово питање негативно одговорило мање од 25% испитаника – у исламској Турској и римокатоличкој Польској, као и у већински православним Румунији, Македонији и на Кипру. Између 25% и 50% негативних одговора дали су испитаници из 11 држава – већински православних Србије, Црне Горе, Грчке и Молдавије, већински римокатоличких Италије, Португалије, Ирске, Хрватске и Аустрије, оријентално-хришћанске

Јерменије и изразито верски плуралне Босне и Херцеговине. Очигледно је да су земље са натполовичним бројем становника привржених религији концентрисане у јужној и источној Европи, од пуноправних чланица ЕУ до земаља које нису део актуелних планова њеног проширења.

Највише је земаља у којима је негативан одговор на поменуто питање дало између 50% и 75% испитаника – већински римокатоличке Белгије, Мађарска, Словенија, Шпанија, Словачка и Литванија, католичко-протестантске Немачке, Холандија и Швајцарска, протестантске Финска и Летонија, али и већински православне Украјина, Бугарска и Белорусија, као и мешовита, мада претежно исламска Албанија. Ови подаци сведоче да земаља са значајним степеном атеизације има и на југу и истоку Континента, као и међу онима чије се чланство у ЕУ још не разматра институционално, мада тренд атеизације ипак приметно расте према северу и западу, нарочито у земљама са великим уделом протестантског становништва. У складу са тим, у категорију земаља са преко 75% негативних одговора спадају већински протестантске Велика Британија, Норвешка, Швед-

Црква Свете Софије у Константинопољу

Базилика Светог Петра у Риму

Катедрала Светог Апостола Павла у Лондону

ска, Данска и Естонија, али и римо-католичке Француска и Чешка.

Резултати истраживања *Галуј-а* су својеврсна потврда истраживања агенције *Евробарометар* спроведеног 2005. године, које, на жалост, није обухватило земље бивше Југославије (осим Хрватске и Словеније) ни СССР-а (осим Естоније, Летоније и Литваније). Упркос мањем територијалном обиму и већој временској дистанци, то истраживање даје занимљиве податке о религијским поимањима Европљана. Тврђу „Верујем да Бог постоји“ као сопствену је оценило преко 50% испитаника са Малте, Кипра, из Турске, Румуније, Грчке, Португалије, Пољске, Италије, Ирске, Хрватске, Словачке, Шпаније и Аустрије. Мање од 50% таквих испитаника је било у Литванији, Швајцарској, Немачкој, Луксембургу, Мађарској, Белгији, Финској, Бугарској, Великој Британији, Исланду, Летонији, Словенији, Француској, Холандији, Норвешкој и Данској, а мање од 25% само у Шведској, Чешкој и Естонији. Додатна питања *Евробарометара* омогућавају и нешто прецизнију анализу. Наиме, тврђу „Верујем у неку врсту духа или животне сile“, која практично означава одсуство праве религиозности, али без заузимања експлицитног атеистичког става, подржало је преко 50% испитаника у Естонији, Чешкој и Шведској, а преко 25% у Летонији, Данској, Исланду, Норвешкој, Словенији, Финској, Великој Британији, Бугарској, Швајцарској, Холандији, Литванији, Аустрији, Мађарској, Белгији, Луксембургу, Француској, Немачкој, Словачкој и Хрватској.

Домети и слабости доктринарне атеизације

Може се приметити да у многим земљама захваћеним снажном формалном атеизацијом, тај процес није снажно доктринарно заснован, већ највероватније представља одраз кризе идентитета припадника савремених друштава. Могу се, међутим, мапирати и упоришта доктринарног атеизма, јер је тврђу „Не верујем да постоји било каква врста духа, Бога или животне снаге“ прихватило више од 25% испитаника у Француској, Чешкој, Белгији, Холандији, Естонији и Немачкој. Овај би

налаз можда требало и више да забрине хришћане и њихове Цркве од слабог прихватања прве тврђе у истраживању Евробарометра, пошто је очигледно да се нпр. либералнијем приступу протестантских цркава верском животу и друштвеним питањима не може приписати масовно усвајање доктринарног атеизма. Њиме су, за разлику од изразито протестантских Велике Британије и Скандинавије (у којима је најзаступљенији недефинисани став о безличној „религиозности“), најаче погођене земље и римокатоличког и протестантског становништва, које углавном повезује управо централни положај у Европи и значајна улога у оснивању ЕУ.

Хришћани Европе, па и Србије, која је на путу приклучења ЕУ, могу извући из ових истраживања неколико битних закључака. Први је да су приметне географске тенденције у степену религиозности становништва европских земаља, као и међу популацијама које традиционално припадају појединим вероисповестима, али су и одступања од тих тенденција такође незанемарљива. То значи да се уместо прихватања географског и историјског детерминизма треба потрудити да се свим средствима која допуштају правила савременог демократског друштвеног живота спречи понављање историјских околности које су довеле до изузетно високог степена атеизације нпр. у Бугарској, који очигледно није условљен географским положајем, а у случају Украјине, Белорусије и Албаније ни чланством у ЕУ. Осим тога, примери не само Италије, Португалије, Ирске и Грчке, чијет би становништво религиозност могла да се злонамерно тумачи у светлу њихових садашњих економских тешкоћа, већ и високо развијене Аустрије, сведоче о могућности истовременог чланства у ЕУ и високог процента верника. Најзад, налази о површној, доктринарно неутемељеној атеизацији великог дела протестаната Северне Европе, пружају наду да тај процес не мора бити бесповратан, наравно уз снажан и промишљен наступ друштвено активних хришћана и њихових Цркава. Тек под тим околностима узнапредовала доктринарна атеизација у земљама „језгра Европе“ неће предрасуду о нужно атеистичком карактеру ЕУ преточити у реалност.

Некоме ће можда изгледати чудно да Црква може имати било какву улогу у развоју савременог информационог друштва. Заиста, уколико полазимо само од информатичких, економских, правних аспеката, онда би заиста било места за одређени скептицизам. Но, ако поћемо од значења термина о коме је реч увидећемо да није тако. Када кажемо „информационо друштво“ најчешће по некој чудној инерцији увек наглашавамо онај део „информационо“, а потискујемо „друштво“. А стварност је заправо сасвим другачија: *информационо друштво* је (као што му само име говори) пре свега социолошки феномен *par excellence*. Када то имамо у виду, јасно је да Православна Црква са својом вековном традицијом друштвене одговорности итекако има шта да каже.

На почетку да разјаснимо зашто би Црква уопште била заинтересована за проблематику информационог друштва? Разлог је веома једноставан: зато што је суштински заинтересована за *човека* у свим његовим димензијама. Православна Црква учи да у вечност не улазе ни друштва ни институције, већ конкретне људске личности. Човек је конституента свих друштвених система и ниједно друштво, па ни информационо, не може постојати без њега. Притом, не мислим на неког апстрактног „човека по себи“, већ на конкретне личности које живе око нас. То је основно полазиште Цркве када је реч о односу према информационом друштву, због чега она инсистира да и у њему човекова личност буде апсолутно несводива на нешто безлично и објективизовано.

Треба јасно указати на то да Православна Црква има афирмативан однос према информационом друштву, поготово у његовом практичном домену. О томе говори чињеница да савремени хришћани, а међу њима и свештенослужитељи, итекако користе достигнућа информационог доба у свом свакодневном раду. Друга ствар, коју такође треба имати у виду, јесте да наведени афирмативни став није без критичког предзнака. Црква, дакле, негује својеврсан афирмативно-критички став и на-супрот свим некритичким тенденцијама које данас постоје она указује на концептуалне и практичне проблеме

Изазови савремене технологије

Место и улога Цркве у развоју информационог друштва

Презванијер др Оливер Суботић

Авторизовано излађање са конференције Е-развој 2012, одржане 23. марта 2012. године у свечаној сали општине Стари град у Београду

које је потребно решити. Ти проблеми се суштински своде на положај, достојанство и спасење личности у оквиру техничке цивилизације. Дакле, није реч о томе да ли треба прихватити информационо друштво, већ пронаћи начин да човек у оквиру њега живи аутентично.

Навешћемо неколико једноставних примера који илуструју ову проблематику. Пођимо од тога да су информационе технологије побољшале квалитет људског рада и живота, да су оптимизовале и унапредиле производне процесе и омогућиле много штошта што раније није било могуће. То је свакако значајан искорак напред. Но уколико некритички прихватимо таква унапређења, лако можемо доћи до, примера ради, идеје потпуне замене радника. Тако би машина доспела у центар друштва, човек би био дислоциран на маргину, а бројчани показатељи продуктивности би га просто прогутали у име „прогреса“.

Ево другог примера. Информационо друштво је изузетно унапредило приступ базама знања и отворило пут нечemu што се назива друштво знања, са идејом да информације буду свима доступне. То је свакако велики културни искорак. Но то не значи да би физички контакт између професора и ученика требало потпуно заменити „учењем на даљину“ које треба да је допунског, а не супститутивног карактера. Машина треба да буде помоћник у раду и стицању знања, али не сме бити баријера и за оно мало преосталог физичког контакта међу људима.

Још један пример. Информационо друштво је омогућило општу укљученост великог броја људи у друштвене токове, посебно када је реч о депривилегованим слојевима друштва. На тај

начин је донекле смањило јај који је постојао између неких класа у друштву, што је свакако за похвалу. То, међутим, не значи да треба да

се претворимо у тзв. „друштво столице и екрана“ у коме неприродан положај човекових активности и радикална отуђеност једних од других стварају озбиљне психолошке и физиолошке девијације.

Развој информационо друштва понекад отвара и комплекснија питања која није једноставно разрешити без разматрања одређених структуралних девијација. Навешћемо пример из наше земље од пре десетак година, када је управо Српска Православна Црква отворила озбиљан јавну дискурс који се тицаш приватности грађана и заштите њиховог дигнитета. У то време, нажалост, није било изражене свести о томе нити су постојале грађанске иницијативе које би се тиме бавиле. Црква је, будући свесна своје вековне друштвене одговорности на овим просторима, прва иницирала стручне и научне скупове из области електронске приватности. Тим питањима би свакако требало да се баве организације и личности које су призване на то, но стварање почетног импулса њиховом решавању је заслуга СПЦ. То је, исто-

ријски гледано, велики допринос развоју информационо друштва на правилним основама, с обзиром да оно у савременом свету све више гравитира ка нечemu што би се могло окарати као информационо-контролисано друштво, у коме су достојанство и слобода личности озбиљно угрожени.

И на крају, ваља истаћи да је Црква увек била отворена за сарадњу када је реч о свим друштвеним процесима који су на добробит човека. У контексту наше теме, СПЦ има дугогодишњу сарадњу са Друштвом за информатику Србије на разним пољима, затим са Регистром националног интернет домена Србије (РНИДС) са којим је недавно остварена јако плодна сарадња на пољу проналажења решења за ћирилични интернет домен, ту је и сарадња са академским информатичким институцијама, информатичким часописима.... Верујемо да ће се ова врста отворености за сарадњу (уз задржавање поменутог афирмавио-критичког става) наставити и у будућности, на општу корист свих људи у нашем друштву.

Учествовање лаика у политичком животу

Владимир Марјановић

А Исус дозвавши их рече: Знаће да кнезови народа ћосидаре њима и великаши владају над њима. Да не буде тако међу вама; нећо који хоће да буде велики међу вама, нека вам буде служитељ. И који хоће међу вами да буде први, нека вам буде слуга. (Мт 20,25-27)

Xристос је дошао на свет да спасе човека од греха и смрти и то сваког човека. Он се није бавио политичким питањима онога времена. Речено је да се да Богу Божије а цару царево. Апостоли и рани хришћани су Јеванђеље проповедали у различитим државама и код разних политичара (царева и краљева) оног времена. Међутим, када је хришћанска вера постала све заступљенија неминовно се поставило питање обликовања државног и политичког система. Тако је на Истоку настала идеја симфоније цркве и државе при чему се држава старала о земаљским, црква о духовним стварима, а међусобно су се налазиле у хармонији. Свакако да је то подразумевало обликовање државе и друштва по хришћанским начелима, без експлицитне владавине Цркве.

Православна Црква, за разлику од западних хришћанских заједница није развијала посебан систем политичких идеја, нити даје предност било којој политичкој или идеолошкој опцији. Исто тако никада није подстицала свештенство да учествује у политичким и партијским борбама. Политика код православних никад није схватана као метод који ће омогућити владавину Цркве. Источно хришћанство је више било усмерено ка духовном и мистичном него ка активистичком и практичном. Ипак, не може се рећи да је православно хришћанство „аполитично“, тј. незаинтересовано за политику. Иако је канонима забрањено учество-

вање епископа и свештеника у политичком животу, православним лаицима и верницима то није онемогућено. У историји нашег народа постоје бројни примери светих који су учествовали у политичком животу Србије свога времена. Немањићи су узори који и данашње генерације могу следити. Ипак, времена су данас другачија. Не живи се више у монархији и традиционалном патријархалном друштву, систем вредности је другачији, доба феудализма је завршено, симфонија Цркве и државе је нестала. Ново време је донело нова питања и нове изазове.

Савремено друштво

У демократском друштву какво је данашње, велики број људи припада бројним партијама, удружењима и сл. Грађани су носиоци сувенирета, држава и Црква су одвојене, са већим или мањим степеном сарадње. Оно што је важно напоменути јесте и то да су верници у исто време и грађани државе и као такви имају права да изражавају своје политичке ставове у складу са сопственим погледом на свет. Али неминовно се постављају следећа питања: Какве политичке ставове верници треба да заузимају, поготово када знамо да не постоји заједничка православна политичка идеологија? Знамо и то да Црква својим верницима оставља слободу у заузимању политичких погледа. Да не говоримо о томе да би сваки политички став, по-

готово ако се позива на православље и хришћанство, био окарактерисан или као опасност од фундаментализма и клерикализма, или као (не)свесна злоупотреба вере и Цркве у дневнополитичке сврхе. Како дакле поступити када искушења вребају са свих страна и са десна и са лева?

Повезаност Цркве, вере и политике врло често се тумачи као однос узајамног искоришћавања и злоупотребе. У Србији данас одсуствује афирмација темељних хришћанских вредности у јавном животу и у политичкој сferи. Додуше, у политичким програмима многих партија постоји одредба која се односи на подршку Српској Цркви, као установи од великог националног значаја, политичарима импонује да буду виђени у Цркви или у друштву епископа и свештеника, поготово ако је реч о предизборној кампањи. Али ретко ко, на пример не посматра свог политичког неистомишљеника као највећег крвног непријатеља или издајника. Места за практичну примену хришћанских вредности у српској политици има врло мало.

Искушења политике

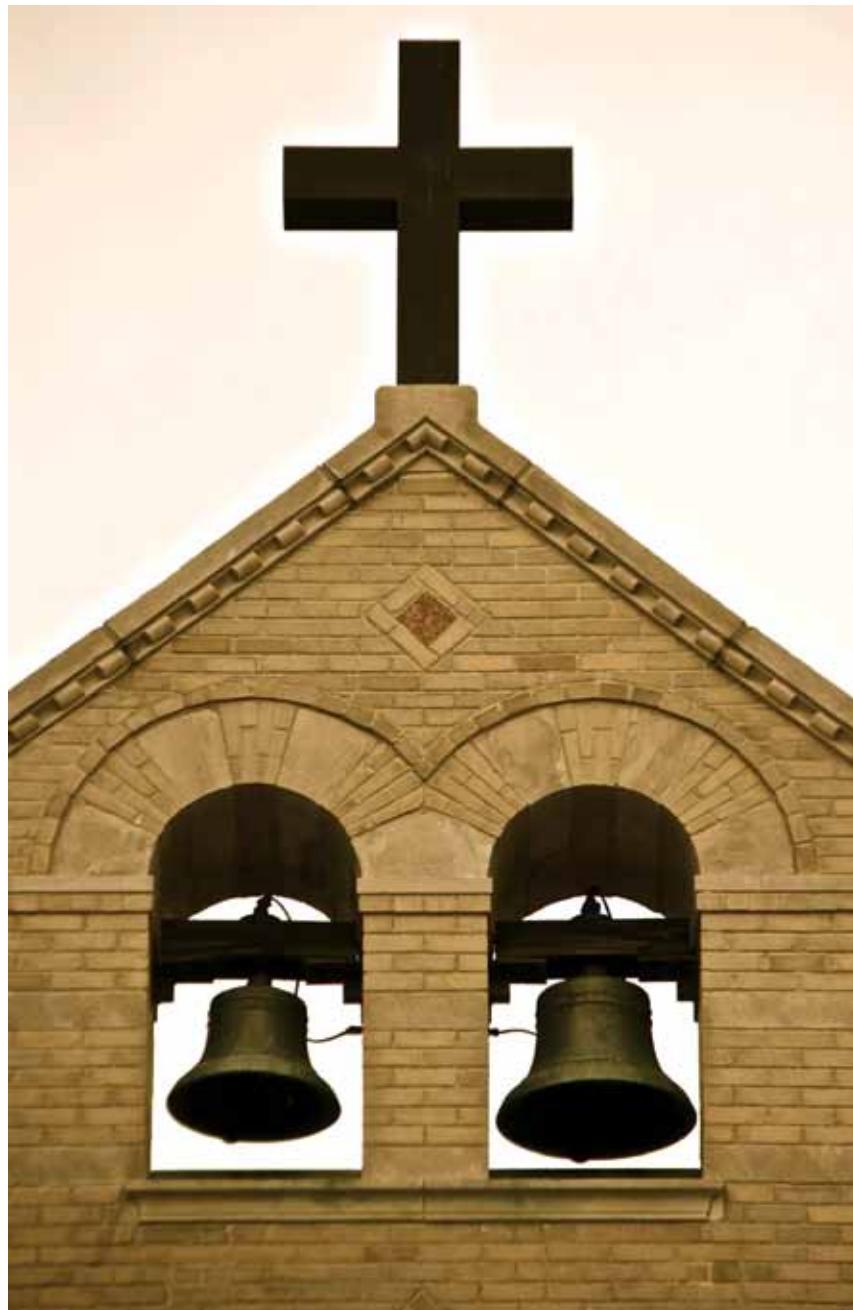
На политику се данас гледа као на нешто нечасно и прљаво, а на политичаре као на примере корумпираности, који не презају ни од чега да би се домогли власти. Постоји став да је немогуће бити поштен и бавити се политиком. При томе се најчешће мисли на професионално бављење политиком. Ипак,

политика не припада само професионалним политичарима, већ се она тиче живота свих. Иако често претендује да то буде, политика ма ког усмерења није апсолутна, већ има само условну вредност. Моћ и власт су највећа искушења за политичара. Жеља за влашћу није мотивисана потребом за служењем другим људима већ владањем над њима. Политика се брзо претвара у властољубље, а властољубље је само увод у диктаторски доживљај власти и тиранију над другима. Ретко ко практикује политику као начин и средство за служење другима – као рад на добробити друштва у целини. А политика је управо то – само начин и средство – а не циљ. Она је света служба, служење другима, а не владање њима. Нажалост, политика као средство служења другима може изгледати као недостижни идеал и утопија. Но, то само говори да је такво схватање политike исправно, баш зато што је тешко оствариво. Али тешко оствариво не значи неоствариво.

Неминовно је да верник за кога православље није само лепа традиција, него смисао живота са својим системом вредности, утиче и на обликовање политичког светоназора. То не значи постојање интегралне хришћанске политике, политичке партије или било шта слично. Тако нешто данас није ни могуће као што нису могући ни интегрална хришћанска држава, нити хришћанска нација, па ни хришћанска породица. Но, то не значи да треба одустати од политике која произилази из хришћанске одговорности – одговорности за ближње пре свега. Политика креира и нормира овоземаљски живот те стога није одговорно одустати од задатака политике јер то значи препустити ту сферу онима који нису хришћани.

Хришћанска одговорност

Живимо у плуралистичком друштву у коме постоје различити погледи на свет, различити системи вредности, врло често дијаметрално супротни од хришћанског. Постоје историјски примери када су такве идеологије и идеје, попут фашизма и комунизма, надвладале хришћанским систем вредности и резултовале милионима мртвих за врло кратко време. Све то говори у прилог тези да је одговорност хришћана у друштву и политици велика. Данашње време

Детаљ са православне цркве Свете Тројице у Бирмингему, Велика Британија

пред православне хришћане поставља ново искушење – секуларизацију јавне сфере, суптилно потискивање вере и Цркве из друштва. Истина, формалне слободе постоје. Нико физички не гони хришћане, али систем вредности који се у друштву формира је далеко од хришћанског. Места за хришћанство као део формалне традиције и обичаја има, али нема места за хришћански систем вредности. Уместо њега успоставља се либерално-секуларни систем, наводно неутралан, али заправо врло јасан када је у питању проблематика биоетике, породичних вредности, (не)легитимности верског

погледа на свет, односа према духовном наслеђу и социјалним проблемима најсиромашнијих. Задатак оних хришћана који желе да учествују или већ учествују у друштвено-политичком животу не треба да буде првенствено борба за голу моћ и владавину над другима, већ борба за вредности које произилазе из хришћанског духовно-моралног погледа на свет.

За ту борбу није потребна нарочита политичка идеологија, па ни странка, већ пре свега лична вера и лични доживљај православља. Из тог личног доживљаја и живљења вере произађиће све друго.

– Осам века Милешеве –

Дрлупа – Главаш је (још) ту

Живорад Јанковић

Бој на Дрлупи је први важнији сукоб устаника са Турцима. Више је значајан по ономе шта је могао да буде, него шта је стварно био.

Код митрополита Стратимировића постоји раскорак између улоге коју даје Станоју Главашу тиме што га уноси у свој списак од десетак личности које су по његовој оцени од посебног значаја за покретање устанка и личног виђења тог човека. По њему је Станоје Главаш: „Весео млад човек, положе много на спољни сјај и пријатан стас. Мало се пашти око управљања општим стварима, али је предузимљив и дрзак ратник. Пре устанка, подстрекивањем и одобравањем једног од дахија био је хайдук. Његов утицај на јавне послове врло је мали. С Ђорђем је шурак, и Ђорђе га држи као свог љубимца“.

Вероватно митрополит и није знао много о Главашу, а поготову о његовој улози при опредељењу устаника за Црног Ђорђа. Затим треба помишљати и на могућност да је митрополит знао више него што је у свом извештају састављеном по захтеву Беча написао.

За разлику од Главаша, Стратимировић даје задивљујуће тачну, суштинску оцену Црнога Ђорђа која би заслуживала поштовање и да је настала читаву деценију касније кад се свуда знало о Вожду. Овако, исказана на самом почетку устанка има карактер пророштва: „Он говори врло ретко и мало, особито у разговору са важнијим људима, али скоро увек уочи ствари са најважније тачке и врло често показује да се он веома брине и за обичне ствари. Задобио је код Србијанаца

заувек прво место, те вођење данашњег рата у Србији зависи поглавито од њега, а то је све учинио својом простотом личном храброшћу и одлучношћу“.

На ове речи се надовезује сведочење Симе Милутиновића, по коме је сам Главаш за Црног Ђорђа рекао:

„Ето вама побратима мога
Црног Ђорђа вам извесна свима
Верујте ми преценит се не мож’
Све нас проче он је премашио
Ја га први у свему ћу слушат.“

На тврђњу митрополита да Главаш „полаже много на спољни сјај и пријатан стас“ надовезује се и казивање Ђорђеве жене Јелене, приликом њиховог скривања у Тополи током јануара 1804. године, сачувано преко Петра Јокића: „Дош’о Ђорђе и још тројица с њим. Одевени неки људи.“

Данашње схватање да је одмах цела земља кренула у рат – потхраниванио песмом – не одговара реалности. Тек постепено на ширем простору почиње да се размишља и понаша онако како је то од почетка било у Тополи и Орашцу. У даљим местима се још увек тешко прави разлика између хайдука и устаника: „Турци обично у зору спавају. Изиђе биро истога анције и по несрети његовој повише село: Ај, потгрчите, ево ајдука!“

Бој на Дрлупи је први важнији сукоб устаника са Турцима. Више је значајан по ономе шта је могао да

буде, него шта је стварно био. Децио се у време кад покрет Срба из околине Крагујевца још није добио општи карактер, и док околина Београда још није кренула путем отпора. Стога је лако могло да дође до српско-српског сукоба – односно до сукоба снага предвођених од Црног Ђорђа и оних Срба још неукупљених у устанак, присилно покренутих од Аганлије. Специфичност боја је и у томе што о њему постоји „сувишак“ извора који не могу да се доведу у сагласје. О њему говоре три тополска казивача, затим прата Матија Ненадовић, а прилично пажње му посвећује и митрополит Стратимировић у свом извештају о узроцима почетка устанка састављеном за бечког владику у лето 1804. године.

Снаге устаника предводи лично Црни Ђорђе са којим је његов дотадашњи заштитник Станоје Главаш, а противничке јединице води један од дахија, Аганлија, по општој оцени човек познат по томе што је мање склон насиљу према хришћанима од осталих. Сви се слажу у томе да су из боја изашли рањени Аганлија (у ногу) и Главаш у главу, а потом да је погинуо и момак Црног Ђорђа, што показује колико је и сам Вожд био близу смрти. Стога је бој на Дрлупи особен по томе што су главне жртве водећи људи, а обични војници знатно мање.

Стефан Стратимировић даје доста суморну слику тока овог боја који је лако могао да значи и крај устанка – и пре његовог општег по-

четка на целом простору. Од тополских казивача митрополиту је најближа прича Гаје Пантелића, који се опет међу Тополцима „приповедачима“ најмање цени: „Ту се рани Станоје у главу. И ту се Срби поплаше, те утеку у шуму. Само остане Ђорђе и ајдуци и још неколико“.

Преокрет у боју доноси одлучност Станоја – чак и рањеног, за борце још увек човека јачег угледа и одлучнијег од Црног Ђорђа: „Станоје крвав са завијеном главом говори им: „Куд бегаш, јадна ти мајка? Бегаш жени и оћеш да даш робље Турцима. Ја жене немам ни детета немам. Што сам ја дошао и довео друштво? Ја сам дошао да вас браним, а ви бегате и мене издајете“.

Било је то у моменту кризе. У поређењу са тиме прича остало два Тополца делује наивно. Ипак, и код Јокића је сачуван одјек тешког стања. На вест очевица да је Аганлија са својим људима побегао Вожд каже: „Не може бити! Што би они бегали кад су они нас разбили?“

О специфичности сукоба говори чињеница да је рањен предводник једне војске и један од водећих људи код Срба: „Станоје седи, момци му брију главу, а њега ранили, обијена му кост темена. Обријали га

посуше балзамом, метнуше мелем па завише.“ Стално ратовање и хајдучија утиче да код Срба има вештих видара.

Поступак са Станојем је „раскош“ своје врсте. Мало ће рањених током каснијих ратовања бити у прилици да им се посвети толико пажње. Преко Јокића зна се како се поступа и са рањеним Аганлијом: „Стаде га јаук. Одмах га почеше парити. Јутрос му ногу умоташе и метнуше је у зобницу пуну трица...“

Сведочења о боју на Дрлупи су бројна, али се она ме-

ђусобно разликују, до степена неспојивог, односно намеће се утисак као да не говоре о истом. Ту се треба присетити Вукове приче да сами учесници „не знају како је било“. То Вуково „не знају“ тражи додатно објашњење. Под њим се подразумевају разлике у казивању. Сваки од њих има неко „своје знање“. Од до-гађаја су прошле деценије. Сећање је озбиљно поткопано неумитним процесом заборављања, а затим и подлеже утицају опште прихваћене представе у коју се увукло доста нетачног.

Прича се шири и губи на детаљу док се недеље и месеци „прелазе“ са једном реченицом. Могла је Дрлупа да буде и последња страница буне – као српско – српски сукоб, или крај Црног Ђорђа. Пратњу Аганлије чине његови људи и „мобилисани“ Срби који још нису укључени у буну. То су „Колубарци“ које још није дотакао утицај ни Тополе, а ни Ваљева.

Јанићије Ђурић помиње безуспешни покушај вожда да „неопредељене“ од Аганлије мобилисане, преведе на своју страну: „Исту ноћ пошље тајно депутате у Дрлупу Сербима Колубарцима који су са Аганлијом били да се са Колубарцима согласи па да Карађорђе удари ноћу

на Аганлију у село с једне стране, а Колубарци са друге стране. Но Колубарци се не ктену са Карађорђем согласити и тако остане до сутра и сву ноћ страже Карађорђеве и турске између обе војске престоје“.

Јокић прича како је буковички прота Атанасије Антонијевић пред сукоб у Дрлупи заклео борце истом заклетвом коју је изговорио раније на скупу у Орашцу. Данас то може да изгледа сувишно. Међутим, треба имати на уму да су од ту присутних бораца само неколико водећих људи као што су Црни Ђорђе, Станоје Главаш, Петар Јокић били присутни на оба места и имали прилику да исту заклетву чују два пута.

На Дрлупи долази до „замене улога“. Дојучерашњи Главашев штићеник, сада наступа у улози надређеног и заповеда му: „Карађорђе рече Станоју да са коњаницима оде доле, а ми за ону кладу – нас шесторица и Карађорђе седми ...“

Тамо где се ради о фами она с обзиром да су рањени главни актери сукоба – Аганлија и Главаш – иде у правцу увеличавања догађаја. Познато је да усмена прича може да иде и у супротном правцу ка умањењу значаја неког збивања. О фами као једином извору вести у то време говори и прота Матија Ненадовић: „У то време чујемо ми опет о Црном Ђорђу да се тукао с Турцима на Дрлупи и на Сибница, а о свему томе нити што он нама пише, нити ми њему, но само по речима људи знамо...“ Фама је једини извор и за земунског противу Пејића, главног повериеника карловачког митрополита.

Могуће је да је Дрлупа била сукоб далеко већих размера него што би се то рекло по казивању Тополаца, али је у њиховом сећању остала потиснута каснијим великим биткама са којима се Дрлупа није могла поредити.

Стога не чуди што је Сима Милутиновић, гледано из перспективе каснијег искуства, овај сукоб означио само као „пушкарање“. Насупрот томе, према митрополиту Стратимировићу, који пише неколико недеља касније, то је велики успех од значаја за даљи ток устанка: „Овај први срећан покушај распалио је у њима (устаницима) храброст за њихова даља предузећа.“

Из старог Православља

У славу и част цара Душана силног

Цареве кости које се од 1941. године налазе у Београду пренете из Патријаршије у Цркву св. Марка на Ташмајдану

У недељу, 19. маја, над пренетим Царевим kostima које су положене у нови скupoцени саркофаг, патријарх Герман са бројним вишним и низним клиром, уз учешће преко 6.000 Београђана, у присуству готово свих епископа Српске Цркве који су учествовали на овогодишњем редовном заседању Сабора, служио је Заупокојену Литургију и паастос и том приликом одржао значајан говор.

Догађај преноса костију српског цара Душана Силног из Ризнице Српске патријаршије у Српску највећу Цркву св. Марка у Београду узбудио је и покренуо 19. маја 1968. г. не само хиљаде Београђана, већ је и из унутрашњости земље довоје приличан број свештенства, монаштва и народа. Он ће само смрћу очевидаца и учесника заборавити, али ће Црква св. Марка као Српски Синај увек освежавати нашу стару славу и величину и преносити је на покојења. Уз то овај пренос костију српског цара Душана, који црквеним језиком треба назвати откривањем моштију српског цара Душана, с обзиром на време и прилике у којима су далеко од очију, у тами и мраку биле скривене, њи ће у нашу црквену и националну историју.

За овај инпозантан скуп православне еlite, који се одавно не памти у Београду, свакако се највише има захвалити „Православљу“, које је у време обавестило десетину хи-

љада Београђана и још више његових читалаца у унутрашњости. И као што се предвиђало, Црква св. Марка, која може да прими око 4.000 верника, била је тога дана исувише мала да прими све оне који су дошли да узму учешћа у овом изванредном догађају. Било је много оних који су још у раним јутарњим часовима заузели места у цркви. Но звучници који су преносили ток Откривања моштију цара Душана, омогућили су онима који су испунили пространи трг испред цркве да побожно одстоје пуна четири часа, колико је трајала ова свечана комеморација која се састојала из архијерејске св. литургије паастоса и говора Његове Светости патријарха српског г. Германа.

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 29, Београд, 23. маја 1968. године, страна 1.

Нова књига у издању ОТАЧНИКА

Александар Шмеман
Евхаристијско дојословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест ауторских огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра.

Књигу по сајамској ценi можете поручити на тел. 0112447860, моб. 0668887654 или e-mail: otacnik@gmail.com

Св. Јустин Поповић Човјек и Богочовјек – Увод у Хришћанство

Прво италијанско издање, Астериос, Трст 2011

[San Justin Popović, *L'uomo e il Dio uomo. Introduzione al cristianesimo*, Asterios 2011, 176 pp.]

Приказ италијанског издања

14. јун 2011.
Манастир Светих Архангела
Белије, 6 км од Ваљева, Србија

Такође сам и ја овдје, оче Јустине, да запалим на твом гробу једну свијећу. У дан посвећен сјећању на тебе. У реду. Моје лице између једне дуге поворке лица. Људи и жене који су те познавали. Или спадају међу оне којима је ум освјетљен свјетлошћу твојих списка. Или су примили, у тијела и душе, балсам твоје благочестиве и целебне светости.

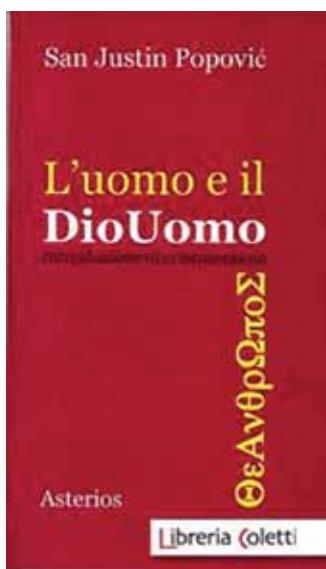
Овдје сам, и нисам овдје. Достављам за штампу – издавачу Астериос, књигу која ми је тражена: Човјек и Богочовјек. Твоју књигу.

Сад сам ја на реду: да станем неколико тренутака, наспрам твога гроба, где се осјећа лепршање ангела (сваки гроб, већ два миленијума има каменове управљене, а ангеле сједеће...). Моја свијећа – од чистог пчелињег воска, миришљава, ево је сад овдје посађена у чисту земљу. Међу друге. Свјетlost која се додаје мношту свјетlosti. Испред управног каменог Крста.

Затварам очи. И једна молитва се уздиже теби. Као плам моје свијеће.

Оче Јустине! Љубав према Христу, слична твојој... Да је позnam, да је осјетим, да је доживим, као што си је ти спознао, осјетио, доживио. Христос! Све твоје! Твој хљеб и твоје вино. Твоје тијело и твоја крв. Твоје бдење и твој сан. Твоје дисање. Твоја душа.

„Христос – Његово присуство оициљи во, Његова Личност свеобухватна, за мене је неопходнија од неопходности. Радије бих био у јаклу тје би био Христос (да ми се ојросиши парадокс!) нећоли у рају без Христоса. Јер тје Христос није присустан, све се претвара у проклећство, љорчину, ужас.“

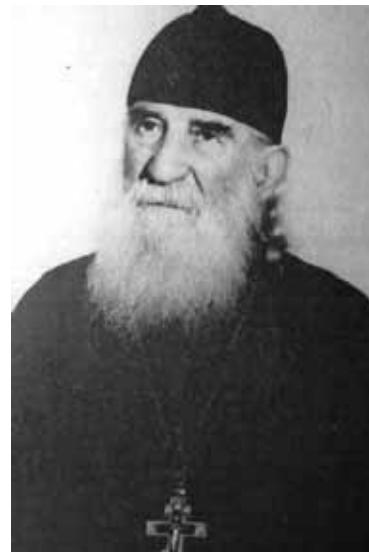
(Када буду извадили твоје мошти, оче Јустине, наћи ће недирнуто твоје срце. Као срце богоносног Игњатија, које изгладњели лавови Рима нису успјели здробити нити појести, јер чудесно приказиваше натпис – изображен на венама и на артеријама – Пресвето Име Исусово. Такође ће се на твоме наћи Име свјетлосно.)

Љубав према Христу, сличну твојој... Не, не. Један дјелић твоје љубави. Само један дјелић, оче Јустине. И биће ми доста.

Твоја Црква... Молим те, још, за твоју Цркву. Једна Црква која је толико пута доживјела прободе у сопственом тијелу, клинце, страдања и мучеништва. Клинце насиља незаслуженог и нечуvenог, праћеног врхунском индиферентношћу. Стражи над њом. Сад и увијек. Сада и у вјекове. Стражи над Епархијом коју носим у души и у костима: Епархија мостарско-дубровачко-требињска (земљу камена Херцеговине, сунчану, ударану вјетром). Стражи над њеним заслужним Епископом, богословом Атанасијем (Јевтићем); над њеним садашњим Епископом Григоријем (Дурићем); над свештеницима и ђаконима, који су заједно са Епископом Григоријем, хитали 2008. године до Скија (Schio), како би приказали пред очима запрешеним, Косово и његову несрћу, његове храмове и његове манастире рушене од звијери иконокластичке УСК: Николом (Јанковићем) Вељком (Ковачем), Зораном (Алексићем). Стражи над свештеницима, над ђаконима, над вјерницима с којима сам се

више пута срео у Требињу: Стеваном (Ковачевићем), Драженом (Тупањанином), Миланом (Унковићем), Павлом (Ратковићем), Милорадом (Пееришићем), Ђорђијем Пејановићем. Стражи над искреним пријатељем оцем Исајом (Павловићем) који је живио у Скију и смиreno радио (чија стачка је пројао наше улице), а сада узлази на олтар Божији међу требињско стадо. Стражи над свима њима и над сваким посебно. Са љубављу оца. Са њежношћу мајке. Стражи.

Још једна молба, оче Јустине. Молим те за моју Цркву, Цркву која ме је у Мегреју Скија родила у вјери, погрузивши ме у Христа: Цркву Католичку. Молим те за све њене чланове: вјернике и пастире. Молим те за моје свештенике, слободног ума и срца: дон Ђана Антонија (Алегрија), дон Августина (Брутомеса): Особито те молим за све оне који у мојој Цркви и моме крају, камен на камен, подижу мостове између Истока и Запада. Повјеравам их твоме очинском посредовању. У твоје руке топле их стављам: браћу и сестре Бозеа, монахиње и монахе Мале фамилије Благовијести Монтевеље, браћу контемплативце Исусове, дон Василија Петра, Енрика Морина, Наталија Валентина, Лоренца монаха Мале фамилије Ваксерсења, Антонија Рига, Етора Перелу..., и све оне – а заиста их је много – који нам својим ревносним студијама и преводима, својим даровима науке и мудrosti, откривају нове хоризонте, хране нас другачијим сазнањима, како би се између Истока и Запада наставио дијалог. Како би се наставило сучељавање (особито на тачкама најтровитијим и најkontроверзнијим, као што је „папизам“, да употребијебим твој језик). Како би расло безмјерна љубав. Како би расло безмјерно смирење (које умије приznати недостатке, падове, грешке, које знаде клекнути пред братом и цјеливати му ноге). Како никад не би престао вапај Једноме за јединство (опет и опет помолимо се Господу...). Како никад не би престала чежња за јединством. У Богочовјеку, и само у Њему. А не у човјеку и његовим идеологијама. Умножи њихове напоре, оче Јустине. Подржи њихово дјело. Дјело смирења, дјело неопходно. Благослови га. Благосиљај га увијек.

Отварам очи. Мало тренутака датих мени су се завршили. Попут муње. Опраштам се од твог гроба, оче Јустине. Са поклоном. Неприкладним, као и многи моји гестови. Међутим, са једном твојом изреком, која ми разгара груди и која ме усмјерава, још једном, на Богочовјека:

„Животъ без Христъа, смртъ без Христъа, исціненіе без Христъа, сав свијетъ без Христъа: све је то сирашни бесмисао, нејодношљиво мучеништво, Сизифов юссао, йакао! Не желим ни животъ ни смртъ без Тебе, слатки Исуе! Не желим ни исціненіе ни правду, ни рај ни вјечностъ. Не, не. Једино желим Тебе!“

То је оно што кличе твој гроб сваком човјеку који долази да га цјелива. То је оно што кличе и мени, гласом силним у свом ћутању! То је оно што кличу на четири вјетра, са затвореним уснама, такође и непокретни ангели на камену исклесаном. Док се осмјехујем старици која заузима моје место испред твога гроба. Док шаљем преведени текст твоје књиге издавачу Астериос. Твој Увод у Хришћанство. Твоју пјесму над пјесмама Христу Богочовјеку.

„Молитвама Светог оца нашег Јустине, Господе Исусе Христе, Боже наш, помилуј нас.“

Антонио Ранџолин

14. јун 2011.
Скијо/Schio (Вићенца/Vicenza), Италија

превод са италијанског
Митрополит Амфилохије (Радовић)
Цетиње, Четвртак Свијетле
седмице 2012.

др Радивој Радић

Константин Велики. Надмоћ хришћанства

Београд, Еволута, 2010.
21 см. ; 209 стр.

У српском издаваштву недостају књиге којима се научна достигнућа на један пријемчив начин приближавају широј публици. Књига византолога проф. др Радивоја Радића *Константин Велики – Надмоћ хришћанства* је успешан пример како да се тај проблем превазиђе. Повод за њен настанак је прослава седамнаестовековног јубилеја од доношења такозваног Миланског едикта.

Аутор својим приповедањем постепено уводи читаоца у тему приближавајући му тадашње прилике, и упркос, на први поглед, навођењу великог броја личности, приповест може да се прати без тешкоћа. Посреди је уравнотежен преглед хиљадугодишње еволуције Римске државе и друштва, те историје Цркве у првих три века, саме личности Константина Великог, његових ставова и догађаја чији је савременик, и коначно Константиновог наслеђа до краја четвртог века. Сразмерна пажња посвећена је развоју Константиновог односа према хришћанству још од младих дана, настанку онога што се у науци назива *Миланским едиктом*, те другим законским актима којима се поступно мењаје положај хришћана у друштву и однос према њима.

Иако је књига намењена широј публици, проф. Радић се не уздржава да „претресе“ неке од недоумица о темама које обрађује. Тако он преиспитује мотиве за поступке поједињих царева према хришћанима и наводи различита мишљења која постоје како у изворима, тако у савременој науци. Такође, аутор се не устручава и да потпуно сагледа значај поједињих царева за Римску државу и историју невезано од њиховог односа према новој религији.

Када је у питању сам Константин Велики, проф. Радић има став да

он није био „хладни прагматичар“ без икаквог верског осећања, али и да није био „потпуно проклет хришћанском религијом“. Он напомиње да то и није толико битно када се узму у обзир „последице дела које је он осмислио, предузео и успешно извео“ и тиме подвлачи значај ове личности у европској цивилизацији, кључне за отварање „нове епохе у светској историји“.

Проф. Радић успешност хришћанства објашњава с једне стране врлинама вере, које су истицали чак и пагански писци тог времена, и са друге спремношћу хришћана да се прилагоде ситуацији и уклопе у постојећи друштвени поредак, али који ће касније и мењати. Ипак, аутор не штеди критике и саме хришћане за поступке и понашање у различитим ситуацијама, како по питању међусобних односа, тако и према нехришћанима.

Још треба поменути да аутор обрађује и како су поједини догађаји из ране историје Цркве имали одјека у Европи, као и у српској средњовековној литератури и свести у различитим епохама. Стога је од посебне важности што се у књизи писаној за ширу публику и актуелизује питање савременог положаја хришћанства у друштву и глобалним токовима, при чему аутор закључује да је свест о припадању хришћанској цивилизацији и њеним вредностима добила на замаху, што је важан чинилац за сигурну будућност хришћанства.

Данко Стражинић

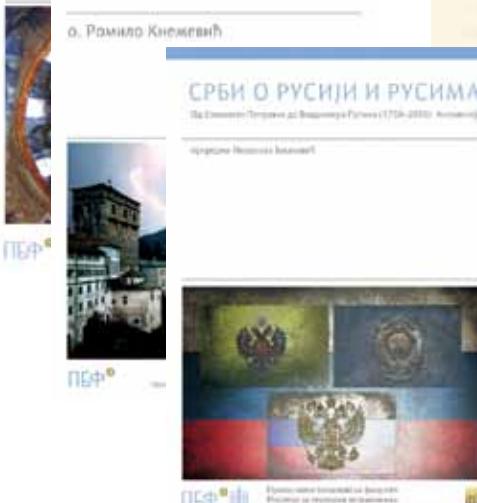
Нова издања Института за теолошка истраживања

Институт за теолошка истраживања Православног богословског факултета основан је по благослову Његовог Преосвештенства Епископа новосадског и бачког Г. др Иринеја Буловића октобра 2008. као организациона јединица у његовом саставу.

Од самог оснивања Институт се фокусирао на издавачку делатност и организацију научних скупова. Издања Института се већ у велико користе као уџбеници и додатна литература за разне студијске предмете у оквиру свих профила и нивоа студија на теолошком факултету Универзитета у Београду, Универзитета у Источном Сарајеву и у Либертивилу (САД), али и у неким другим високошколским институцијама друштвено-хуманистичког усмерења. Покренуто је издавање двеју библиографских серија – *Библиографије српске теологије* и *Библиографије српске философије*, затим периодичног тематског зборника *Исламобалканика*, а већ је традиционалним постало издавање зборника са скупова *Српска теологија данас* и *Српска теологија у XX веку*. Последњи скуп „Српска теологија данас“ одржан је од 27. до 28. маја 2011, а на њему је учествовало преко стотину учесника, подељених по следећим студијским секцијама: Библистика, Савремена истраживања хришћанског аскетизма, Српска теологија у 20. веку у европском контексту, Историја Цркве, Литургија, Етнологија, Антропологија, Философија религије, Теологија и Филологија, Патрологија и Агиологија, Хришћанска педагогија и Канонско право, Систематско богословље и Догматика, Хришћанска уметност. Скупови *Српска теологија у XX веку*, којих је до сада одржано већ 11, везани су за реализацију факултетског пројекта регистрованог у Министарству науке Републике Србије, а у њима, поред наставника и сарадника Факултета, учествују и истраживачи са других факултета и научних института. Поред националних, Факултет организује и међународне научне конференције и семинаре.

ХРИШЋАНСТВО У ИСТОРИЈИ

Радомир В. Поповски

зује и међународне скупове: тако, за јесен се планира да будемо домаћини великог међународног скупа о Св. Максиму Исповеднику, а за август 2013. године – скупа на тему „Пневматологија у Новом Завету“.

У циљу додатног промовисања српске теолошке мисли у светским оквирима, Институт је у 2011. објавио четири књиге на енглеском језику (дела чији су аутори Еп. др Максим Васиљевић, др Ненад Милошевић, др Христо Јанарас, као и монографију *Феликс – Ромулцијана – Гамзијраг*), а у припреми су још три публикације на енглеском језику.

Од монографија на српском језику објављених у 2011. години (38 наслова) пажњи научне, али и шире црквене и културне јавности посебно препоручујемо нове наслове домаћих аутора:

- Еп. Давид Перовић: *Пројаве хришћанској етноса у Домо-стрију стасења, кроз личносћ, и у богословљу;*
 - Ненад Милошевић: *У духу и исашини;*
 - Радомир Поповић: *Хришћанство у историји: зборник стручнија из црквене историје;*
 - Мирослав Јовановић: *Лексикон руске емиграције у Краљевину Југославији;*
 - Мирослав Јовановић: *Срби о Русији и Русима* (антологија);

ПЕСНИКИЊА КАСИЈА

Коета Симеон

Maria F. Mazzoni et al.

Digitized by srujanika@gmail.com

四四

- Предраг Пузовић: *Монашка школа у манастиру Раковица*;
 - Радмила Радић, *Живој у временима: Пашијарх Гаврило Дожић* (1881–1950);
 - Војислав Јелић: *Трајови античке реторике*;
 - Коста Симић: *Песникиња Касија*;
 - Богољуб Шијаковић: *Оследање у контексту*;
 - Монах Ромило Кнежевић: *Теорија сазнања Марсела Прусташа*,

а и две илустроване монографије из историје уметности, чији су аутори Горан Ракић (*Српска минијатура у 7. и 18. веку*) и Мирјана Татић-Ђурић (*Студије о Христу*).

За 2012. планира се издавање више значајних дела, од којих ћемо оменити:

 - Зоран Деврња: *Савремена проблематика брака у свећености брачних правила св. Василија Великог*;
 - Стилијан Пападопулос, *Пајаро-*

Тако Православни богословски факултет Универзитета у Београду наставља своју широку и разноврсну издавачку делатност, показујући се као најеминентнији православни издавач у земљи и региону и један од респективнијих у светским оквирима.

от Ксенија Кончаревић

Ватиканска библиотека, која ће дигитализовати 1.000.000 страна старих књига

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА Дигитализација књига

Библиотека Универзитета Оксфорд и Ватиканска библиотека саопштиле су да намеравају да дигитализују 1,5 милиона страница древних текстова и поставе их на интернет на бесплатно коришћење.

Библиотеке су саопштиле да ће дигитализоване колекције бити фокусиране на три теме: грчке рукописе, јеврејске рукописе и прве штампане књиге из 15. века.

Ове области изабране су како због њихове заступљености у обе колекције, тако и због значаја за научна изучавања древних текстова.

Око две трећине материјала долази из Ватиканске библиотеке, а остатак из оксфордске Бодлијанске библиотеке. Дигитализација њихових фондова омогућиће научницима да на једном месту пронађу многе старе и ретке књиге, многе недоступне изворе – много тога што је потребно за научно-истраживачки рад.

„Дигитализовање ових древних текстова ће помоћи да се превазиђу временска и просторна ограничења која су у прошлости отежавала научницима да дођу од ових докумената... а сада ће текстови бити доступни свима који желе да их проучавају“, наводи Сара Томас, управник Бодлијанске библиотеке.

Дигитализацију текстова омогућила је донација фондације Полонски у износу од два милиона фунти.

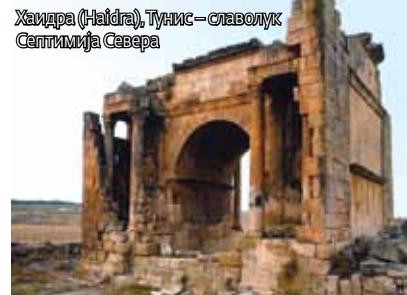
САД Симпозијум о Африци

На истраживачком институту Дамбартон Оакс у Вашингтону је од 27. до 29. априла одржан симпозијум под насловом „Рим из новог угла: византијска и раноисламска Африка, од 500. до 800. године“. Организатори симпозијума су Сузан

Стивенс са Рендолф колеџа и Џона-тан Конант са Универзитета Браун. Како се наводи на званичној страници Института, симпозијум је по свом приступу био интердисциплинарен, предавачи су размотрели не само сведочанства из писаних извора већ и из дисциплина као што су археологија, уметност и архитектура афричког континента.

На симпозијуму је било речи о Африци у периоду од 6. до 9. века, а с обзиром на њен економски и стратешки значај у том периоду, за њу се борило Римско царство, затим Бербери и на крају арапски мусимани – јер је свака од ових група желела да стекне контролу над Африком. Предавачи се нису усредсредили само на политичка и војна питања већ и на материјалне услове живота, на прелаз између византијске, барбарске и исламске владавине као и интеграцију Африке у медитерански свет. Циљ симпозијума је био да се створи нова синтеза која ће спојити сва новија истраживања о византијској и рано-исламској Африци као области.

Хаидра (Haïdra), Тунис – славолук Септимија Севера

Симпозијум је окупљао међународну групу уважених истраживача из Северне Африке, Северне Америке и Европе.

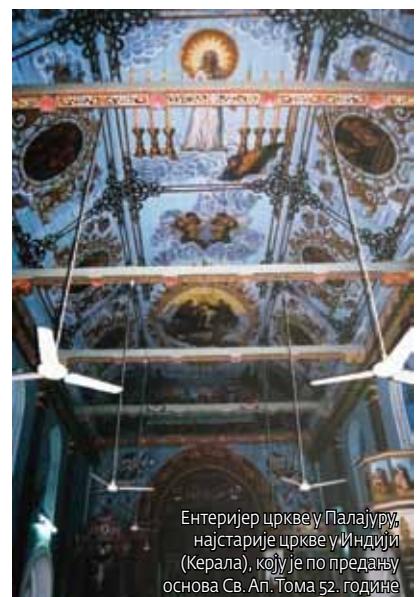
Овај истраживачки институт редовно организује конференције оваквог типа на најразличитије теме везане за средњовековне студије, историју византијског периода, рано-хришћански свет...

У марта ове године на институту Дамбартон Оакс је одржан симпозијум на тему друштвених мрежа Византије и њених суседа, а прошле године су одржани симпозијуми посвећени Евагрију Понтијском, развоју култа светих моштију и реликвија у Византији и после Византије, византијским аутобиографијама, епи-

грамима, успомени на византолога и слависту Игора Шевченка (1922–2009)...

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА Историја хришћанства у Индији

На Институту Варбург који је повезан са Универзитетом у Лондону, крајем априла месеца су организована два академска сусрета на којима су учесници размотрели рану модерну историју хришћанства у Индији.

Ентеријер цркве у Палајуру, најстарије цркве у Индији (Керала), коју је по предању основа Св. Ап. Тома 52. године

На сусретима се говорило да је основна последица експедиције Васка да Гаме у Индију било установљење нових контаката између Римокатоличке цркве и Томиних хришћана који су живели у области Малабар, и који су чинили малу или напредну заједницу која је била у надлежности Источно-сирске Цркве Истока. Долазак Португалца је са собом повлачио и почетак римокатоличке мисије у различitim областима у Индији. Циљ ових предавања је био да се истражи како су посматрачи из Европе током 16. и 17. века видели Томине хришћане и нове латинске хришћанске заједнице.

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА Јеванђеље из седмог века

Британска национална библиотека је откупила примерак Јеванђеља по Јовану из седмог века. Библиотека је ову књигу, која се налазила у власништву језуитског реда, откупила за 9 милиона фунти. Како наводи Гарди-

јан, књига је у „изврсном“ стању иако је стара преко хиљаду година. Ради се о цепном издању Јеванђеља које је припадало Св. Кутберту. Написано је на латинском језику, откривено је пре око 900 година у ковчегу Св. Кутберта који је сахрањен са овом књигом 687. године. Јеванђеље је откријено 1104. године након што је кивот Св. Кутберта пред најездом Викинга током деветог и десетог века пренесен у катедралу у граду Дарам.

Руководилац Британске библиотеке је приликом куповине Јеванђеља рекао да „сада када посматрамо ово мало али дивно благо из англо-саксонског периода можемо да га видимо управо онако како су га видели они који су га начинили у седмом веку“ и додао је да су „изузетне корице, странице па чак и повез оставили нетакнути нудећи нам непосредну везу са нашим прецима од пре 1300 година“.

Ова древна књига је најстарија књига у Европи која је сачувана потпуно неоштећена. Она ће бити изложена у Британској националној библиотеци у Лондону до 2013. године, када ће бити изложена на Универзитету у Дурому. Овај рукопис ће такође бити и дигитализован те ће у скоријој будућности моћи да се види и на интернету.

ИТАЛИЈА

Срушио се зид у Помпејима

Зид стар око 2000 година, који окружује древну вилу у Помпејима, срушио се само две седмице након што је италијанска влада покренула пројекат вредан 105 милиона евра за очување ове вредне археолошке локације.

Помпеји—подно Везува

Археолошки руководилац за Напуљ и Помпеје је потврдио да се срушио зид са црвеним фрескама у делу града који је већ затворен за посетитеље. Аналитичари наводе да пад зида представља посебну срамоту за италијанску владу, јер се у протеклих неколико година на овој локацији десило неколико инцидената, што је изазвало критике УНЕСКО и ЕУ. Јављају се све озбиљније сумње у способност Италије да сачува Помпеје од даљег пропадања.

Помпеји су антички град који је основан у 6. веку пре Христа. Налазио се на југу Апенинског полуострва, југоисточно од данашњег Напуља. У својој историји, која је трајала око 700 година, у Помпејима су живели Самнити, Грци, Етрурци и Римљани. Римљани су колонизовали Помпеје 80. п. н. е. Град је потпуно уништен у ерупцији вулкана Везув 79. године. Скупа са Помпејима уништени су Херкуланеум и Стабија (данас Кастрелмаре ди Стабија).

Гробница у Печују

МАЂАРСКА
Конференција о ранохришћанској уметности

Како се наводи на интернет-страницама Центра за светоочајке студије Универзитета у Печују, у Посетилачком центру Цела Септихора (Cella Septichora – капела са седам сводова) који се налази на тргу Сент Иштван у Печују, 24. и 25. маја 2012. године ће бити одржана међународна конференција. Конференција је посвећена ранохришћанској уметности, са посебним

освртом на ранохришћанско гробље у том граду које се налази на листи Светске баштине под окриљем Унескоа.

Предавачи и учесници на овој конференцији ће између остalog размотрити различите аспекте ранохришћанске иконографије и епиграфије као и архитектуре на овим локалитетима који представљају можда локалитете са најбогатијим налазима из римског периода на подручју централне Европе.

СМЕДЕРЕВО **Обнова средњовековне цркве**

Како пренеси интернет-презентација Министарства културе, информисања и информационог друштва РС, министар Предраг Марковић отворио је 26. априла стручну радионицу под називом „Рехабилитација културног наслеђа Србије: изазови и прспективе“.

Уз благослов Владике Игнатија и у присуству грађана и чланица Смедерева, министар је отворио почетак радова на конзервацији и презентацији средњовековне цркве у сакралном комплексу Великог града Смедеревске тврђаве за коју је Министарство одвојило ванредна средства у износу од 5.000.000 динара.

М. Петровић

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

Васкрсење Христово

Широм света православни хришћани су свечано прославили најрадоснији хришћански празник – Васкрсење Христово.

У васкршњој поруци Његове Светости Патријарха московског Г. Кирила, која је на Васкрс прочитана у свим храмовима Руске Православне Цркве а којих има преко 30.000, наводи се да „када се окренемо Господу можемо да напустимо духовну празнину и egoизам који влада светом, да видимо светлост Васкрсења и да нас она води на путу до Новог Јерусалима“. Патријарх је изразио своје уверење да су морално и духовно преображење основни залог и основ за преображење живота једног друштва, народа и државе.

У својој васкршњој посланици, Његова Свесветост Патријарх константинопољски Вартоломеј I каже да „нема потребе да неки народи буду уништени како би други народи превивели. Нити има потребе да се уништавају недужни људски животи како би други људи могли да живе у већем изобиљу. Христос дарује живот свим људима, на земљи као и на небу. Он је васкрсао, и сви они који живот жеље могу да га следе на путу васкрсења. Насупрот томе, они који узрокују смрт, било непосредно или посредно, верујући да на тај начин продужују или богате свој живот, осуђују себе на вечну смрт“.

У својој честитки упућеној православним верницима поводом Васкрса, папа Бенедикт XVI је изразио наду да објава Васкрсења Христовог „обновљена заједничким сведочењем у истини и љубави... може да оснажи вељу свих хришћана, посебно хришћана који живе у оном делу света где су жртве насиља, и да пружи утеху онима који страдају од болести, неправде, глади и сиромаштва“.

Васкрс је свечано прослављен у Јерусалиму, у који су стигли ходочасни-

ци из свих крајева света, а посебно из Европе. Око 2500 коптских хришћана из Египта је такође ове године по први пут након неколико деценија прославило Васкрс у Светој Земљи. Почивши папа Шенуда је за време свога патријарховања у знак протesta због израелске политике према Палестини забрањивао верницима ходочашће у Свету земљу.

Православни Грци прославили су Васкрс и у земљи и у иностранству. У васкршњим порукама грчких званичника грађанима доминирале су жеље за излазак земље из тешке економске кризе. Председник државе Каролос Папуљас поручио је да жели „право васкрснуће грчког народа, који је много пропатио у последње време“.

Хиљаде православних хришћана широм Албаније присуствовало је поноћним Литургијама, а васкршњу поруку верницима упутио је поглавар Албанске Православне Цркве, Архиепископ Тиране Анастасије Јанулатос.

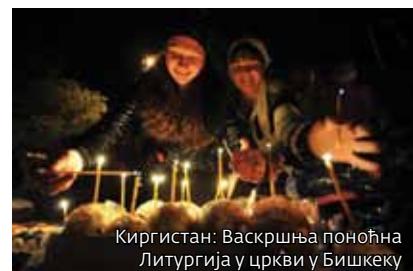

Албански архиепископ је у поруци свим православним верницима рекао да Васкрс представља и позив људима да дају лични допринос у избављању од грехова корупције, лажи, незаконитости, подлости и других појава које у разним облицима калјају сваку друштвену категорију.

И у храму Московске Патријаршије у граду Шарци у Једињеним Арапским Емиратима на Васкрс је служена Света Литургија у којој је учествовало више од хиљаду верника. Међу приступнима су били и представници кон-

зулата и амбасаде Руске Федерације у земљи. У Дубају је истовремено организована продајна изложба икона од које ће сав приход ићи православној парохији у Шарци. Изградња руске Цркве Светог Апостола Филипа завршена је у августу 2011. године. То је прва православна црква на Арапском полуострву.

Упркос строгом надзору који држаја спроводи над верским активностима у Туркменистану и Узбекистану, хришћани који живе у ове две државе прославили су Васкрс 15. априла. У ове две државе углавном живе муслимани а православних хришћана има тек негде око пет процената. У граду Намангану у источном Узбекистану, отац Борис из цркве посвећене Св. Архангелу Михаилу каже да у тој држави интересовање за православну веру расте из године у годину.

ЛИБАН

Архиепископ Илија: тешко стање у земљи

Приликом свог обраћања током прославе васкршњих празника, православни Митрополит бејрутски, Архиепископ Илија Ауди, изразио је своју забринутост због тренутних друштвених и политичких околности у тој малој држави на источној обали Медитерана. Он је позвао на морални препород и указао је на то да обичан народ и политичари треба заједно да се боре за светлију будућност, да уче на грешкама из прошлости како би изградили бољу будућност.

„Зар се не стидимо онога што сваки дан слушамо о недаћама? Зграде се руше, народ једе затровану храну, пије покварено млеко и користи лекове којима је истекао рок – и за то нико не мари и за то нико није одговоран?“, запитао се Архиепископ.

У православном храму посвећеном Св. Георгију, бејрутски православни поглавар је нагласио да је „Либану по-

требан морални, културни, друштвени и политички препород како би се извукao из блатњаве баре у којој посрћe“.

Архиепископ Илија Ауди

Архиепископ је такође критиковао противнике нацрта закона који је требало да заштити жене жртве насиља у породици и изразио је негодовање због одбацивања тог нацрта данас, у 21. веку. Такође је споменуо и непостојање одговарајућег образовног система и недостатак здравствених институција у земљи истичући да је основно право деце право на пристојан живот. Либан је претежно планинска држава на Блиском истоку са нешто мање од четири милиона становника. У овој држави са дугом историјом и разноликим културним наслеђем, данас се око 40% становника изјашњавају као хришћани.

ТУРСКА

Враћање имовине Патријаршији

Турска дирекција за фондације је одлучила да Константинопољској Патријаршији врати школу у Галати коју је турска секуларна влада одузела 1924. године. Ова школа се налази у познатом делу Истанбула, у историјској четврти Пера која је некада била хришћанска енклава и дом турске буржоазије.

Три историјске цркве су такође биле одузете 1924. године и дате турској тзв. „Православној патријаршији“, односно турској националној „цркви“ коју је успоставила турска република Кемала Ататурка 1924. године како би умањила утицај Константинопољске Патријаршије. Тадашња влада је за поглавара поставила и извесног „патријарха“ Јефтима и његова ћерка је управљала овим трима одузетим црквама.

Константинопољски Патријарх Вартоломеј I је покренуо правни поступак како би вратио ове одузете цркве.

У близини Истанбула, на највећем од такозваних Принчевских острва, сиротиште које је пре годину и по дана

враћено Константинопољској Патријаршији ће бити претворено у светски еколошки центар. С обзиром на то да је зграда сиротишта била дugo напуштена и запуштена, она ће бити сасвим обновљена у наредне две године а у међувремену ће се под надзором Патријаршије прикупљати средства за ову еколошку фондацију која ће се бавити академским деловањем у питанима која се тичу заштите животне средине.

Накадашње сиротиште – будући еколошки центар
Зграда сиротишта, за коју се сматра да је највећа дрвена грађевина у Европи и друга по величини на свету, изграђена је 1889. године. Првенствено је то био хотел који је изградила једна француска фирма. Патријаршија је откупила зграду 1902. године а управљање овим сиротиштем је 1903. године поверено једној грчкој фондацији.

РУСИЈА

Молебан за одбрану вере

Како преноси информативна агенција Интерфакс, више од 65.000 људи окупило се у Томину недељу, 22. априла, испред Цркве Христа Спаса у Москви на молебану за одбрану вере. Верници су стигли из свих крајева Русије. Молебану је присуствовало и неколико стотина клирика из 17 руских епархија.

На крају молебана, Патријарх московски Кирил позвао је окупљене вернике да заједно, „једним устима и једним срцем“ изговоре Символ Вере.

Тога дана су служени молебани за одбрану вере и у свим другим храмовима Руске Православне Цркве на територији Руске Федерације.

ЈЕРМЕНИЈА

Помен за жртве геноцида

На брду Цецернакарберд, у Јеревану, главном граду Јерменије, свејерменски патријарх Карекин II служио је 24. априла помен јерменским жртвама геноцида. Помен је служен и у свим јерменским црквама широм света. Геноцид над овим народом у Турској, присилна масовна депортација и смрт више од милион Јермена, десио се током Првог светског рата, у периоду од 1915. до 1918. године. Осим Јермена, тада је страдао и велики број Грка али и других хришћана који су живели у Турској.

Пре две године је око 30 хиљада Турака преко интернета потписало извиђење јерменском народу, али је против те иницијативе реаговало турско јавно тужилаштво због сумње да се тим поступком „врећа турска нација“.

У протеклих неколико деценија, парламенти петнаестак земаља, међу којима су Француска, Русија, Шведска и Канада, донели су декларације у којима се саопштава да се заиста и ради о геноциду на јерменском народом.

ШВАЈЦАРСКА

Недеља посвећена миру у појасу Газе

Како се наводи на интернет-презентацији Светског Савета Цркава, Палестинско-израелски екуменски форум (PIEF) ССЦ позива цркве чланице Савета, верске заједнице и друштвене и невладине организације да подрже акцију која ће трајати од 28. маја до 3. јуна а чији циљ ће бити пружање подршке за крај окупације палестинских територија и како би се што пре успоставио мир у Палестини и Израелу. Форум се обраћа заједницама и појединачцима широм света – да се уједине са овим заједничким циљем и да се у току те седмице кроз различите активности и јавна сведочења залажу за решавање конфликата у појасу Газе.

За време прошлогодишње Светске Недеље за мир у појасу Газе, која одржана од 29. маја до 4. јуна 2011. године, цркве из 21 земље света су послале јасну поруку политичарима и светским вођама у којој истичу да је неопходно хитно решавање проблема у овој области.

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!
ВАИСТИНУ ВАСКРСЕ!

Празник Васкрсења Господњег прослављен у свим епархијама СПЦ

Митрополија дабробосанска – Митрополит дабробосански Г. Николај служио је Васкршњу Литургију у Саборном храму Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву.

Загреб – На Велики Петак Митрополит загребачко-љубљански Г. Јован служио је вечерње богослужење у Саборном храму Преображења Господњег у Загребу. На Васкрс, Митрополит Јован је служио Литургију у загребачком Саборном храму Преображења Господњег који је био мали да прими све вернике. Васкршњу посланицу Патријарха Српског и свих архијереја Српске Православне Цркве прочитao је старешина храмаprotoјереј ставрофор Душко Спасојевић.

Цетиње – Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије на Васкрс у раним јутарњим часовима началствовао је празничном литијом која је прошла цетињским улицама, а затим у Цетињском манастиру са свештенством и многобројним верним

народом служио свечано Васкршње јутрење.

Подгорица – Митрополит Амфилохије је Васкршњу Литургију служио у Саборном храму Христовог Васкрсења у Подгорици. Литургији је присуствовало више хиљада верника који су се причешћивали из седам путира. Јереј Далибор Милаковић је прочитao посланицу Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја.

Беч – Васкрсење Господње молитвено је прослављено у сва три српска храма у Бечу. Другог дана највећег Господњег празника, 16. априла 2012. године, у новом бечком храму посвећеном Васкрсењу Христовом свечано је прослављена храмовна слава. Литургијским сабрањем началствовао је Високопреосвећени Митрополит бечки и аустријски и егзарх угарски Цариградске Патријаршије Г. Арсеније уз саслужење више свештеника Српске, Руске и Румунске Православне Цркве.

Босански Петровац – Празник над празницима – Васкрс дочекан је и прослављен у храму Светих апостола Петра и Павла у Босанском Петровцу Светом Литургијом коју је служио Епископ бихаћко-петровачки Г. Хризостом. Васкршњи празници свечано су прослављени и у парохијама бушевићко-блатњанској, крупској и глинничко-клатијанској, Санском Мосту, Превији, Бабићима, Црквеном, Оштрој Луци, парохијама старомајданском, томинском, соколовачко-козичком, Горњем Рибнику, Дрнићу, Манастиру Трескавцу...

Бурђеви Ступови код Берана – Његово Преосвештенство Епископ

будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је на Велику среду Свету тајну јелеосвећења у манастиру Ђурђеви Ступови. На Велики четвртак, током Свете Литургије у Ђурђевим Ступовима Епископ Јоаникију је саслуживао Епископ липљански Г. Јован, викар Патријарха српског.

Карловац – На празник Васкрсења Христовог, Епископ Герасим служио је Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Богородице Тројеручице у Доњем Будачком.

Далмација – Највећи хришћански празник Васкрсења Христовог свечано је прослављен у свим црквеним општинама и манастирима Епархије далматинске. Епископ далматински Г. Фотије служио је Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Крки уз саслужење братства. На Литургији је и овога Васкрса био велики број православних Срба из Буковице и Кининске Крајине од којих се највећи број и причестио.

Калифорнија – Његово Преосвештенство Епископ западноамерички Г. Максим началствовао је Васкршњом Светом Архијерејском Литургијом у Цркви Св. Стефана у Алхамбри.

Херцеговина – Саборни храм Преображенja Господњег у Требињу био

је мали да прими све вернике који су дошли да прославе Свето Христово Вајкарсење. Свету Литургију служио је Епископ Григорије, док је у Старој цркви у Мостару Вајкаршњу Литургију служио умировљени Епископ Атанасије. Председник Републике Хрватске Иво Јосиповић посетио је 16. априла 2012. године Епархију захумско-херцеговачку у Мостару, где га је угостио Епископ Григорије.

Монровил – Владика источноамерички Г. Митрофан служио је Вајкаршњу Литургију у Цркви Св. Николаја у Монровилу.

Крушевица – На Вајкарс у поноћ, Владика Давид је служио Пасхално јутрење у Саборној цркви Светог Ђорђа у Крушевцу. Јутрење је отпочело Литијом која је ишла до Споменика Косовских јунака. На Вајкарс ујутро, Епископ Давид је служио Вајкаршњу Литургију Св. Јована Златоуста у Саборној цркви Св. великомученика Ђорђа у Крушевцу. Саборна црква је била тесна да прими све оне који су се сабрали око свог Архијереја да прославе Вајкарсење Христово и да са својим Епископом, по први пут, поделе вајкаршњу радост.

Ниш – На дан Пасхе Преосвећени Епископ Јован служио је у Саборном храму у Нишу. Торжество победе Живота свих над смрћу започело је јутарњим богослужењем у освите зоре. Многобројне Нишије као мираносице у давнини су похитали да сусретну Христа вакарслога. Символично примивши од Епископа светлост палећи свеће и тројратно обишаши

храм сви су радосно певали Христос воскресе чекајући да се отворе врата храма и да уласком у храм започну пут свете службе која води у Царство небеско. У продужетку јутарњег богослужења служена је Света Архијерејска Литургија.

Косово и Метохија – Прослава Вајкарсења Христовог у Манастиру Грачанице почела је Вајкаршњим јутрењем које је служио Епископ рашко-призренски Г. Теодосије са свештенством приштинског архијерејског намесништва. Богослужење је по обичају почело у поноћ литијом око Цркве, читањем Вајкаршњег Еванђеља и певањем Вајкаршњег тропара. Вајкаршње богослужење у Манастиру Дечани почело је Вајкаршњим јутрењем, а потом настављено Светом Литургијом коју је служио игуман манастира архимандрит Сава. Централна прослава Вајкарсења Христовог на Косову и Метохији одржана је у Храму Св. великомученика Димитрија у Косовској Митровици, где је Свету Литургију служио Епископ рашко-призренски Теодосије уз саслужење свештенства митровичког архијерејског намесништва.

Архиепископија Охридска – Десету годину за редом верни народ Православне Охридске Архиепископије Вајкаршње празнике дочекује у околностима државног прогона на верској основи. На Светим Архијерејским

Вајкарсење Богословије у Призрену

У септембру 2011. године, уписом нове генерације богослова, обновљен је рад Богословије у Призрену, које је престала са радом 1999. године, а запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године. Богословија се сада обнавља, док се у њој школује 11 ученика. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун: Комерцијална банка, 205-172349-51

Помозите и ви обнову призренске Богословије!

Литургијама које су епископи: полошко-кумановски Јоаким, брегалнич-

ки Марко и стобијски Давид служили у Куманову, Битољу, односно Скопљу, упућене су молитве Вајкарслом Господу за брз излазак на слободу неправедно прогоњеног и утамниченог Архиепископа Јована.

Извор: Информативна служба СПЦ

Васкршњи концерт

На Великој сцени Народног позоришта у Београду, 18. априла 2012. г., одржан је традиционални Васкршњи концерт на коме су наступили солисти, хор и оркестар опере Народног позоришта.

Поводом Васкрса, највећег хришћанског празника, бројној публици – у којој су били и Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије, председник Републике Србије г. Борис Тадић – представили су се прваци Опере и стални гостујући солисти.

Концерт је Радио телевизија Србије директно преносила на Другом програму.

У БЕОГРАДУ

Прослава у Надбискупији

Поводом 7. годишњице избора папе Бенедикта XVI 19. априла 2012. године одржана је свечана света миса у Катедрали Блажене Џевише Марије у Београду. Након тога гости су позвани на пријем у Аероклуб у центру града, у организацији Апостолске нунцијатуре у Београду. Учествовали су бројни званичници: амбасадори, црквене личности из СПЦ и других верских заједница, личности из културног живота.

Извор: *Београдска надбискупија*

У АРАНЂЕЛОВЦУ

Слава Епархије шумадијске

У славу Свете Тројице и Славнога Васкрсења Христовог 20. априла 2012. г., у Храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, прослављена је Епархијска слава – Источни петак. Свету Архијерејску Литургију служио је Преосвештени Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање свештенства и монаштва Епархије шумадијске, а у присуству већине епархијских свештеника и великог броја верника.

Извор: *Епархија шумадијска*

Најава: Четврти годишњи симпозион Српска теологија данас

Институт за теолошка истраживања (ИТИ) организује 25. и 26. маја 2012. (петак и субота) четврти годишњи симпозион теолога под називом „Српска теологија данас“ – СТД 2012.

На прошлогодишњем Симпозиону учествовало је 116 предавача из области библистике, патристике, литургике, црквеног права, историје Цркве, теолингвистике, хришћанске педагогије, хришћанске етике, философије и религиологије... Православни богословски факултет се овом приликом још једном захваљује свима који су учествовали прошле године. У оквиру СТД 2012 одржаче се и дванаести скуп у оквиру пројекта „Српска теологија у 20. веку“. Зборник радова „Српска теологија данас 2011“ издаћи ће из штампе до почетка овогодишњег скупа.

Рок за пријављивање учешћа на скупу је 15. мај 2012.

Контакт email: iti@pbf.rs, ijovanovic@pbf.rs

Са најбољим жељама, проф. др Богољуб Шијаковић, продекан за науку Православног богословског факултета Универзитета у Београду

Сећање на оца Томислава Ђорђевића

Године и сад пролазе, било је то једног раног пролећа, 21. априла 2009. године, око девет сати увече. Испустио је племениту душу отаџа Томислав Ђорђевић, један од најомиљенијих свештеника средњег поморавља кога је народ звао једноставно – поп Тома.

У његовој личности видели смо оца, родитеља, брата, етнарха, човека који је могао да води своју парохију и коме се веровало. Његова снажна проповедничка реч још одјекује у нашим срцима. Отворен према младима, без теолошких предрасуда, одвео ме је врло рано код Епископа Хризостома Војиновића, тадашњег Епископа браничевског, где смо разговарали о питањима вере, православља, о владичиним студијама на Сорбони, његовом познанству са Николајем Берђајевим, о Томиној поезији, приповеткама, романима, Литургији, богослужењу.

Те априлске ноћи позвао ме из Клиничког центра у Београду, где се лечио. Хтео је да иде кући, у Параћин, у крај који је свим срцем волео. Овај велики син Богословије Светог Саве, коју је још пре 200 година основао тадашњи министар просвете Доситеј Обрадовић, оставио је иза себе много духовне деце, али и два дивна сина, врсна теолога, једног старешину Саборне цркве у Параћину, оца Братислава Ђорђевића, и другог професора катехетске наставе Бранислава Ђорђевића.

Тиха пролећна киша је пре три године, као и сада, ромињала. *Майлे наг Моравом*, како се и зове његов роман, смењивале су мистику дана и ноћи и све то је три године, сваке зиме, завејавао снег. Док је Морава текла негде ка свом незнаном циљу и природа све забрављала јер она не жели да зна о бившем и за њу је свако пролеће исто као прво пролеће. Али, из наше душе нико неће избрисати траг драгог оца Томе Ђорђевића, кога Бог чува на небу у свом молитвеном сећању. Нека му је вјечнаја памјат.

*Њему одан брат
који ћа никад неће заборавити,
Горан Раденковић, професор Богословије
Светог Саве у Београду*

Прослава матуре

Свршени матуранти богословије „Свети Сава“ у Београду, школске 1972/73. године, прослављају 39. годишњицу матуре. Прослава ће се одржати у Сремским Карловцима на Духовски четвртак 7. јуна 2012. године. Скуп матураната је у Саборној цркви у Сремским Карловцима. Света Литургија почиње у 9, 30 часова.

За сва обавештења обратити се проф. Предрагу Мидрагу: 062/1877-296; predragmiodrag@gmail.com или Радомиру Бошковићу: 021/463-792; 064/468-5586.

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
„GPS“ - сателитска синхронизација
063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
инжењеринг
Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

R T R C www.rtrs.rs

@ tv www.attv.rs

ДОБРОЧИНСТВО
Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

СВЕТИЊЕ УКРАЈИНЕ
17 - 26. мај

СВЕТА ЗЕМЉА
29. мај - 04. јун

МАНАСТИРИ РУМУНИЈЕ
05 - 13. јун

ХИЛАНДАР 07 - 12. јун

ЦАРИГРАД 23 - 30. јун
Како га нисте видели!

МАНАСТИРИ БУГАРСКЕ
23 - 29. јун

ОСТРОГ сваког петка

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Руса, Грка и Светогорца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – са **програмирањем** и откуцавањем часова и четвртина, а по избору, и **даљинским управљањем**.

ПРЕДНОСТИ у односу на **ЗАПАДНИ** начин: 1.1. Звоњење не потреса звоник; 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор; 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане. 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније; 1.5. Потрошња ел. енергије је нижа; 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити. 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирано изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. ОБНОВА старих, механичких, од историјског значаја ЧАСОВНИКА

3. ЧАСОВНИЦИ нови и тачни и још сами прелазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

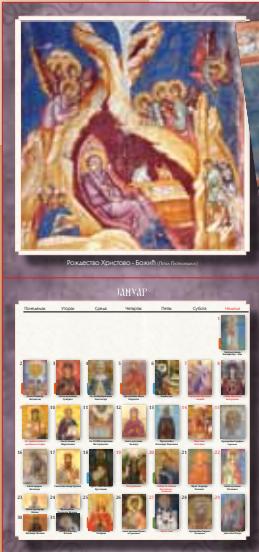
ЖЕЛ-МИР“

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;

064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

ЛИГРАП Доо
34312 Белосавци, Топола
т. факс +381 34 6883 502
моб. +381 63 602 536
+381 65 8073 135
www.ligrap.com
e-mail: livnicallgrap@yahoo.com

ЗИДНИ ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2012.

31x32 cm, 26 страница

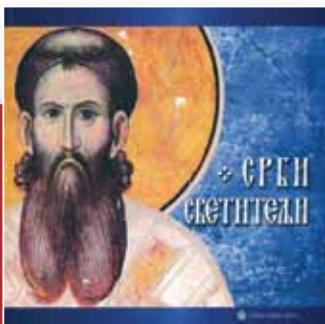

НОВО!

ПРАВОСЛАВНИ ПЛАНЕР 2012.

8x14 cm, 120 страница

СРБИ СВЕТИТЕЉИ

Капитална књига о Србима светитељима, од светог Јована Владимира у X, до светог Јустина Ђелијског у XX веку.

О њиховим животима и духовном подвигу, о њиховој важности за српску духовност, историју и судбину.

20,6x20 cm, 236 страница

ПРИНЦИП ПРЕС

11000 Београд, Цетињска 6; +381 11 322 70 34; 324 56 21
www.turistinfosrbija.com, www.nacionalnarevija.com

ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2012.

Наша стона књига и у 2012, наш роковник, поучник, подсетник.

Овога пута у осам верзија, посвећених некој од највећих

српских крсних слава

(Свети Лука, Свети

Димитрије, Света Петка, Свети

Архангел Михаило, Свети

Никола, Свети Врачи, Свети

Јован Крститељ, Свети Ђорђе).

16,5x24 cm, 384 странице

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА АРХИЕПИСКОПИЈА БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКА ПРОИЗВОДНИ ЗАВОД

НАЈВЕЋА ПОНУДА СВИХ ЦРКВЕНИХ ПРОИЗВОДА У СРБИЈИ

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
АРХИЕПИСКОПИЈА
БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКА
ПРОИЗВОДНИ ЗАВОД

КРАЉА ПЕТРА ПРВОГ 5
11000 БЕОГРАД, СРБИЈА

ТЕЛ/ФАКС:

00 381 11 30 25 220

МОБ:

00 381 64 800 43 45

00 381 64 800 43 33

proizvodni.zavod.spc@gmail.com

www.spc-aem.org